

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Jana Skoupilová

Dozor jako nástroj výchovy hygienické služby

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu.

V Olomouci dne 12.června 2012

.....

podpis

Děkuji JUDr. Miroslavu Ošřádalovi za odborné vedení diplomové práce, poskytování rad a materiálových podkladů k práci. Děkuji rodině za morální podporu po dobu studia.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Jana Skoupilová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	JUDr. Miroslav Ošřádal
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Dozor jako nástroj výchovy hygienické služby
Název v angličtině:	Surveillance as a tool of education of health service
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na vystižení účelu dozoru v hygienické službě, konkrétně uplatnění preventivního a státního dozoru jako nástroje výchovné činnosti z pohledu dodržování právních předpisů. Praktická část u konkrétní krajské hygienické stanice rozebírá současný výchovný postoj kontrolovaných subjektů ke státnímu zdravotnímu dozoru v oblasti stravování.
Klíčová slova:	Dozor, výchova, sankce, veřejné zdraví
Anotace v angličtině:	The thesis focuses on capturing of the purpose of a surveillance in a public health service, specifically of the preventive surveillance and the government control as a tool of an educational activity from the point of view of the regulatory compliance. The practical part of the thesis concerning the particular regional public health office analyses an actual educational access of controlled subjects to the government health surveillance in the field of an alimentation.
Klíčová slova v angličtině:	Surveillance, Education, Sanctions, Public Health
Přílohy vázané v práci:	Vzor stanoviska Vzor protokolu o kontrolním zjištění
Rozsah práce:	74
Jazyk práce:	Český jazyk

OBSAH

ÚVOD

1	VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	8
1.1	Hygienická služba	8
1.2	Výchova	8
1.2.1	Obecné vymezení výchovy	9
1.2.2	Výchova v hygienické službě	9
1.3	Dozor	14
2	SUBJEKTY VÝCHOVY A REPRESY HYGIENICKÉ SLUŽBY	16
2.1	Fyzické osoby	16
2.1.2	Fyzické osoby podnikající podle zvláštních předpisů	16
2.2	Právníkové osoby	17
2.2.1	Sdružení fyzických nebo právnických osob	17
2.2.2	Účelová sdružení majetku	18
2.2.3	Jednotky územní samosprávy	18
2.2.4	Jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon	18
3	PRAVOMOC A PŮSOBNOST DOZORU V HYGIENICKÉ SLUŽBĚ	20
3.1	Historie provádění dozoru hygienickou službou	20
3.2	Dozor podle současné legislativy	24
4	ČINNOST HYGIENICKÉ SLUŽBY PODLE JEDNOTLIVÝCH OBORŮ	27
4.1	Hygiena obecná a komunální	27
4.2	Epidemiologie	28
4.3	Hygiena práce	29
4.4	Hygiena výživy a předmětů běžného užívání	31
4.5	Hygiena dětí a mladistvých	31
5	DOZOR JAKO NÁSTROJ VÝCHOVY HYGIENICKÉ SLUŽBY	32
5.1	Preventivní dozor	32
5.2	Státní zdravotní dozor	37
5.2.1	Druhy sankčních opatření hygienické služby	38

5.2.1.1 Sankce projednávané podle přestupkového zákona	38
5.2.1.2 Sankce projednávané podle zákona č. 258/2000 Sb.	41
5.2.1.3 Sankce projednávané podle jiných zákonů	44
5.3 Výsledky státního zdravotního dozoru	46
5.3.1 Počet uložených sankcí dle zákona o přestupcích	48
5.3.2 Počet uložených sankcí podle zákona č. 258/2000 Sb.	50
6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	52
6.1 Cíl šetření	52
6.2 Stanovení hypotéz	52
6.3 Výzkumný soubor	53
6.4 Vyhodnocení šetření	53
6.4.1 Šetření č. 1	53
6.4.2 Šetření č. 2	58
6.5 Vyhodnocení hypotéz	59
7 ZÁVĚR	62

ÚVOD

Hygienická služba má svoji šedesátiletou tradici trvání své činnosti. Po celou dobu svého trvání se hygienická služba snaží působit souhrnem činností, různých opatření k vytváření zdravých životních a pracovních podmínek a předcházet infekčním onemocněním. Tyto soubory opatření jsou zejména směřovány na poskytovatele pracovních míst, zdravotnických služeb, služeb péče o tělo a stravovacích služeb. Všechna tato opatření směřují k cíli bránit subjektům poskytovatelů, aby nedocházelo k ohrožování zdraví, kterému je vystavováno obyvatelstvo a jeho skupiny, a které dále představují významné riziko poškození zdraví. Jako nástroj své činnosti používá hygienická služba dozorové činnosti. Dozorová činnost svým způsobem představuje výchovnou činnost, kterou se snaží působit výchovně na subjekty provozující činnost poskytovatelů v různých oblastech života obyvatelstva.

Definici pojmu „výchova v hygienické službě“ nelze najít v žádné literatuře, natož v zákonech, podle kterých hygienická služba rozhoduje. Tato problematika tedy není nikde popsána, avšak já jsem přesvědčena, že hygienická služba stejně jako jiné dozorové orgány svým dozorem, tedy kontrolní činností vychovává kontrolované subjekty k ochraně obyvatelstva za podpory zákonných norem upravující oblast ochrany veřejného zdraví. Pokusím se tedy svou prací poukázat na činnost hygienické služby, zejména na méně známou oblast preventivního dozoru a oblast státního zdravotního dozoru. V práci se pokusím objasnit základní pojmy s tímto tématem spojené, srovnat minulou i současnou legislativu v oblasti ochrany veřejného zdraví, popsat jednotlivé oblasti činnosti hygienické služby a zejména uvést druhy výchovy hygienické služby. Diplomovou práci doplním o statistické ukazatele dozorové činnosti konkrétní Krajské hygienické stanice Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci, jejíž jsem zaměstnancem.

V praktické části se pokusím pomocí metody kvalitativního výzkumu zjistit, zda má dozorová činnost hygienické služby vliv na výchovu kontrolovaných subjektů, a jak to vnímají samotní provozovatelé v konkrétní oblasti poskytování stravovacích služeb. Oblast stravovacích služeb jsem si vybrala proto, že se s touto oblastí setkává velká většina našich spoluobčanů a do značné míry jde o oblast mediální.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V první kapitole bych se chtěla zamyslet zejména nad pojmy uvedenými v názvu mé diplomové práce, tedy „Dozor jako nástroj výchovy hygienické služby“.

1.1 Hygienická služba

Slovo „hygiena“ pochází z řeckého slova *hygies*. V řecké mytologii byla Hygieia bohyně zdraví. Symbolem této sličné ženy je had pijící z misky, kterou drží bohyně v ruce.¹ Dnes je pojem „hygiena“ uváděn jako „*obor zabývající se zdravým způsobem života z hlediska jedince i společnosti, dodržování pravidel tohoto způsobu*“.²

Pojem hygienická služba byl a ještě je užíván širokou veřejností a v současné době doznívá u odborné veřejnosti. Od roku 1952 vznikla hygienická služba na základě zákona č.4/1952 Sb., o hygienické službě a protiepidemické péči. Tento zákon zajišťoval ochranu zdraví a především péči o to, aby prostředí, v němž člověk žije a pracuje, i ostatní podmínky jeho života byly po zdravotní stránce co nejpříznivější. Touto hygienickou a protiepidemickou péčí bojoval zákon proti vzniku a šíření nemocí, a napomáhal tak zdravému vývoji lidu, rozvoji jeho tvůrčích sil a zvyšování produktivity práce. Zákon o hygienické službě a protiepidemické péči byl účinný do roku 1966, kdy byl nahrazen zákonem č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Účinností tohoto zákona přetrvávalo označení jednotlivých stupňů orgánů, jako hygienická služba. Až v roce 2000 vyšel zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, účinný od roku 2001, který označovat jednotlivé orgány v hygienické službě za orgán ochrany veřejného zdraví. Tedy, zda-li se v práci vyskytuje výraz „hygienická služba“ má v současné době, podle stávajících právních předpisů název „orgán ochrany veřejného zdraví“. Pro účely mé práce jsem si však dovolila používat dřívější pojem „hygienická služba“.

1.2 Výchova

Touto kapitolou se pokusím objasnit obecně výchovu a co má s výchovou společného hygienická služba.

¹ www.wikipedia.cz

² VOKURKA, M., HUGO, J.aj. *Velký lékařský slovník*. Praha : Maxdorf s.r.o., 2003, s. 350

1.2.1 Obecné vymezení výchovy

Snad každý absolvent Pedagogické fakulty v Olomouci zná definici výchovy ze skript Grecmanové, Holouškové a Urbanovské: *„Výchova je záměrné, cílevědomé působení, které se projevuje všestranným formováním osobnosti a má adaptační, anticipační a permanentní charakter. Je to specificky lidská činnost“*.³

Myslím si, že tato definice dostatečně vystihuje výchovu. Nelze pochybovat o adaptačním charakteru, neboť společnost se stále vyvíjí a nelze někoho vychovávat tak, aby nebyl přizpůsoben současnému životu. Důležitá je i anticipace, tedy předvídání do budoucnosti, nedá se žít jen dneškem. Permanentnost ve výchově je samozřejmostí, vždyť všechno co v životě děláme je vlastně výchovou nebo sebevýchovou. Každý se snaží vnitřně dostat někam dál. Trochu mi v této poučce vadí pouze slovo „záměrné“. Myslím si, že spousta lidí vychováváme i nezáměrně. Ať už k lepšímu nebo k horšímu, dle mého názoru můžeme mít vliv na někoho, kdo si z nás bere příklad.

1.2.2 Výchova v hygienické službě

Činnost hygienické služby spočívá zejména v ochraně veřejného zdraví. Co se tedy po tímto pojmem skrývá? O definici veřejného zdraví se pokusila Komise expertů pro řízení veřejného zdraví při Světové zdravotnické organizaci (WHO): *„Veřejné zdraví je věda a umění předcházet nemocem, prodlužovat život, podporovat a rozvíjet psychické a fyzické zdraví a zdatnost prostřednictvím organizovaného úsilí společnosti – sanitací, ozdravováním životního prostředí, kontrolou přenosných infekčních nemocí, vzděláváním jednotlivců v otázkách osobní hygieny, organizací lékařské a ošetrovatelské služby s důrazem na časovou diagnostiku a léčby nemocí, tedy s důrazem na prevenci, a rozvojem sociálního aparátu, který zajistí každému jednotlivci životní standard adekvátní pro udržení zdraví. Tuto pomoc je třeba organizovat tak, aby každý občan měl zajištěno své, narozením získané právo na zdraví a dlouhověkost“*.⁴

Česká právní úprava vymezuje pojem veřejné zdraví zákonem takto: *„Veřejným zdravím je zdravotní stav obyvatelstva a jeho skupin. Tento zdravotní stav je určován souhrnem přírodních, životních a pracovních podmínek a způsobem života“*.⁵

³ GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., URBANOVSKÁ, E., *Obecná pedagogika I*. Dotisk. Olomouc: Nakladatelství HANEX, 2002, s. 50

⁴ HODAŇOVÁ, L., SRB, V., MAREŠ, J. *Nové veřejné zdraví v podmínkách udržitelného rozvoje*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 1999, s. 14

⁵ § 2 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 258/2000 Sb.)

Vrátím se však k názvu této kapitoly. Poněšický uvádí ve své knize krásné tvrzení Sigmunda Freuda, „že výchova kromě psychoterapie a politiky patří ke třem nemožným, to jest nejvíce nevděčným povoláním“.⁶ Tento autor mi svým tvrzením nahrává do mé práce Jak jsem již výše uvedla v rozsáhlé definici WHO, veřejné zdraví se zabývá i rozvojem psychického zdraví. S trochou nadsázky lze tedy do ní zahrnout i psychoterapii, tedy posílení duševního zdraví....O tom, že je činnost hygienické služby i vůli politickou nelze vůbec pochybovat a že se jedná i výchovu se pokusím objasnit dále. Pokud bych tedy měla vše shrnout, obsahuje činnost hygienické služby částečně všechny prvky označené Poněšickým za nevděčné povolání, jehož podstatou je dbát nad dodržováním právních předpisů v oblasti veřejného zdraví, a dotýká se především populace dospělých a jejich usměrňováním dodržovat celou škálu norem v oblasti veřejného zdraví. Je na dospělých chovat se v mezích lege artis i když nelze vyloučit, že dojde k porušení zákona dítětem. Zde je však stále právní odpovědnost na dospělém. S tvrzením Sigmunda Freuda, že výchova je nevděčným povoláním musím jen souhlasit, i když si myslím, že měl na mysli spíše děti. Z pohledu občana každý úřad svou činností jen otravuje a zbytečně zatěžuje občany. Snad každý si zanádal na to tzv. papírování, co to sebere času oběhnout všechny úřad a sehnat povolení. Bohužel nebo bohudík žijeme v právním státě a je nutné dodržovat zákony. Porušování nebo neznalost zákonů vede k sankcím. Pokud říkám sankce, tak myslím negativní sankce. Určitě nebudu mluvit jako u dětí o těch pozitivních sankcích, že bych snad chtěla někoho chválit nebo dokonce odměňovat. Jako člověka by mě jistě potěšilo pochválit pana podnikatele jak to má pěkně zařízené, ale jako úředníka mě může pouze těšit, že zná zákon a má vše v pořádku. Úředník může ukládat pouze ty nepopulární negativní sankce a tím se snažit vychovávat a doufat, že příště to snad bude lepší.

Pro to, aby úředník mohl svou činností subjekty vychovávat musí mít určité předpoklady. Předpokladem práce dobrého úředníka jsou v první řadě odborné znalosti. Bez těchto znalostí by úředník nemohl svou práci vůbec vykonávat. Tyto znalosti získá různým typem vzdělání. Dalšími předpoklady, které se vyskytují snad v každém inzerátu na pozici úředníka jsou dobré komunikační a organizační schopnosti, schopnost snadného rozhodování a schopnost jednat s lidmi.

V inzerátech se také stále častěji objevuje „asertivní jednání výhodou“. Co to tedy asertivita je?

⁶ PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci*. 1.vyd. Praha: TRITON, s.r.o., 2004, s.155

Asertivita je podle Psychologického slovníku „*zdravé sebeprosazení, sebezpřijetí, sebeotevření, sebeobjevení, sebeprojevení. Asertivita je umění jasně tvrdit a stát na svém slovu; asertivně odmítat znamená jednat stručně, jasně, klidně a rozhodně*“.⁷

Asertivní chování by mělo být předpokladem výkonu dozoru každého úředníka. Při státním dozoru, kdy je kontrolní pracovník v nadřazeném postavení se kontrolovaný snaží v případě zjištěných nedostatků bojovat takzvanými lidskými prostředky. Snaží se bránit slovními projevy ať už neustálým omlouváním svých chyb, zvýšeným hlasem, nadávkami nebo nabídnutím úplatku. Kontrolní pracovník by měl zvládat alespoň základní techniky asertivity mezi něž patří:

Asertivní odmítnutí aneb umění říci „ne“. Touto technikou odmítáme pro nás nepřijatelné nabídky. Další účinnou technikou je technika tzv. „pokažené gramfonové desky“. Kontrolní pracovník by měl v této situaci vyslechnout argumenty oponenta, souhlasit s ním, avšak trvat na svém. Třetí ze zmiňovaných asertivních technik je „přijatelný kompromis“. Jedná se o jakousi dohodu obou stran vedoucí k řešení situace akceptovatelné oběma stranami. Neopomíjenou asertivní technikou je i „selektivní ignorování“. Tato technika spočívá v ignorování sdělení, které bylo řečeno v rozčilení nebo vlivem silných emocí. Tato technika se užívá zejména při konfliktech.⁸

Dalším úskalím v práci je úředníka jsou různé prvky agrese. Je to stále častější negativní projev.

Definice agrese podle Poněšického zní „*Jako psychologická mohutnost, jež má za cíl poškodit přírodu, věci, lidi nebo sebe samého. Z psychologického hlediska je chápána coby vrozená vlastnost či reaktivní připravenost, jež je člověku vlastní a tudíž eticky neutrální, sloužící k adaptaci, udržení života, např. získání obživy, sebeprosazení či obraně*“.⁹ Agresí lze tedy vyjádřit vnitřní impulzy jako zejména vztek, zlost, zuřivost, nepřátelství, pohrdání, pomstu, cíl něco nebo někoho zničit, boj za vnitřní nebo veřejné cíle atd.

Agrese a moc jsou vlastnosti, které jsou známy odnepaměti. Dnešní doba je charakteristická rozmachem podnikání a s tím se do popředí dostává materialismus. Můžeme pozorovat uvědomování se zvyšující sociální pozice ve společnosti na základě materiálního zabezpečení a s tím i jistého pocitu moci. Pokud dojde k ohrožení této pozice může nastat konflikt ve smyslu „kdo s koho.“ Jistě by mi hodně lidí dalo za pravdu, že dnešní doba je

⁷ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 56

⁸ ZORKOVÁ, J. *Jednání s problematickými typy osob*. Orlová: Obchodní akademie, Orlová, p.o., 2007, s. 39

⁹ PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Praha: TRITON, s.r.o., 2004, s. 45

honbou za peníze, sociálním zajištěním, prestiží a potřeby uznání nad základními lidskými hodnotami. Již Sigmund Freud tvrdil, že životní cíle typu bohatství, moci a úspěchu jsou atraktivní, i když nedělají člověka šťastným, a naopak lidské hodnoty jsou opomíjeny.¹⁰

R. Montau roztřídil 5 motivací vzniku agrese s možným následným násilím:

1. Agrese k získání sebevědomí, sebeúcty.
2. Násilí jako výraz protestu a nevolí.
3. Napětí vyvolané aktuální frustrací s nárůstem nezvládnutelného stresu.
4. Agrese jako motiv sociálního zařazení.
5. Agrese s cílem něčeho dosáhnout, přesvědčit se o vlivu účinku vlastního chování.¹¹

Ve své praxi jsem se setkala s případem jedné zaměstnankyně, která se stala obětí agrese kontrolované osoby. V případové studii uvádím konkrétní případ napadení zaměstnankyně Krajské hygienické stanice Olomouckého kraje.

Případová studie

Spáchání trestného činu útoku na veřejného činitele na zaměstnankyni M. A.¹²

Zaměstnankyně v souladu s ust. § 88 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vykonávala státní zdravotní dozor. Popis situace:

Výpověď postižené zaměstnankyně:

Na základě přiděleného podnětu k vyřízení vedoucí odboru hygieny výživy a PBU jsem měla společně se spolupracovnicí paní V. K. provést státní zdravotní dozor v obci R. v provozovně stravovacích služeb v hospodě „XY“ a přilehlém stánku s občerstvením.

Do obce R. jsem odjela já, paní V. K. a služební řidič pan Z. Přijeli jsme tam kolem 17:30 hod. Hospoda byla pro veřejnost zavřená a konzumenti se zdržovali na zahradě provozovny u dřevěného stánku s občerstvením, které se skládalo z přímo čepovaných nápojů u stánku a pokrmů připravených v kuchyni v hospodě „XY“.

¹⁰ PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Praha: TRITON, s.r.o., 2004, s. 47

¹¹ MONTAU, R. *Gewalt im biographischen Kontext*. Gießen: Psychosozial-Verlag, 1996, s. 25

¹² § 155/1 písm.b) zák.č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Kontrolu jsme zahájily u stánku, kde byla přítomná pracovnice, které jsme se představily a tato telefonicky zavolala pana I. K., který se prokázal zmocněním provozování hostinské činnosti. My jsme ukázaly služební průkazy a sdělily jsme mu, že zahajujeme státní zdravotní dozor na základě podnětu na tuto provozovnu. Pan I. K. na nás zvýšeným hlasem křičel, že jsme mu pokazily sobotu a že buzerujeme lidi o víkendu.

Pak jsme ho požádaly o provedení po provozu. Kontrolu jsme zahájily kontrolou sanitárního zařízení, pak jsme šly do kuchyně a při kontrole jsme poukazovaly na nedostatky v provozu. Při cestě z kuchyně v prostoru chodby jsem žádala otevřít ledničku. Pan I. K. mi sprostě nadával slovy: „Ty drž hubu, neser mě, chceš takovou ostudu jakou jsem vám udělal minule?“ Já jsem přestala mluvit a pan I. K. se uklidnil a začal se omlouvat. Nato mu moje kolegyně paní V.K. řekla, že se k němu chováme slušně, ať se chová také slušně. Hned nám sdělil, že nic nebude podepisovat. My jsme šly k volnému stolu, kde jsme začaly vypisovat protokol o státním zdravotním dozoru. Pak I.K. si sedl ke stolu k ostatním hostům a odtud na nás pokřikoval, že máme „zasrané předpisy“ v Americe všechno projde a u nás jen buzerujeme. Během doby co jsme psaly protokol přišla servírka a postavila před nás dva silnostěnné skleněné hrnky s uchem s kávou o obsahu cca 2,5 dcl, kterou jsme si neobjednaly. Kávu jsme tedy odmítly. Potom přišel pan I.K., sedl si naproti paní vstal a při chůzi kolem stolu jsem ucítila vyšpláchnutí horké kávy a pálení od krku až do rozkroku. Já jsem vykřikla: „On mě opařil“ a běžela jsem na záchod k umyvadlu, abych se zchladila a přitom jsem volala na kolegyni, aby volala Policii.¹³

Přivolaná Policie ČR si poznamenala jména kontrolních pracovníků a sdělila, že případ bude oznámen komisi pro projednávání přestupků.

Zaměstnankyně M. A. byla nucena ihned vyhledat lékařské ošetření ve Fakultní nemocnici v Olomouci, kde jí byla diagnostikována popálenina 1. stupně na levé straně krku a levé horní končetině.

Dalším šetřením bylo zjištěno, že provozovatel, který pověřil pana I. K. provozováním hostinské činnosti se v současné době nachází ve výkonu trestu. Byl tedy předán podnět Živnostenskému úřadu za porušení živnostenského zákona.

Případ byl projednáván u Okresního soudu v Olomouci, kde byl výslechy svědků prokázán úmysl napadení veřejného činitele a pachatel byl odsouzen k zákazu činnosti na 2 roky a podmíněnému trestu 6 měsíců.

¹³ Ze spisového materiálu Krajské hygienické stanice Olomouckého kraje

1.3 Dozor

Dle wikipedie je správní dozor vrchnostenská činnost orgánu veřejné správy při kterém sleduje chování nepodřízených subjektů, toto chování porovnává s požadavky kladenými právními normami a porovnává s žádoucím chováním. V případě zjištěného rozporu mezi skutečným a žádoucím chováním, uplatní nápravná a sankční opatření.¹⁴

Správní dozor je vykonáván dle zákona 552/1991 Sb., o státní kontrole. Tento zákon stanovuje orgány oprávněné vykonávat státní kontrolu, orgány, které nepodléhají kontrole podle tohoto zákona a základní pravidla kontrolní činnosti (kontrolní řád). Zákon o státní kontrole je zákonem obecným a vztahuje se na kontrolní činnost všech orgánů státní správy, proto je třeba s ním takto pracovat a zároveň brát zřetel na případné výjimky odlišně stanovené jednotlivým orgánům státní správy ve zvláštních zákonech.

Kontrolu vykonávanou správními orgány podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole provádí:

- a) ministerstva a jiné správní úřady v rozsahu stanoveném zvláštními zákony,
- b) místní orgány státní správy a orgány územní samosprávy, pokud vykonávají státní správu v rozsahu stanoveném zvláštními zákony,
- c) ostatní orgány státní správy, do jejichž působnosti náleží specializovaná kontrola, odborný dozor nebo inspekce podle zvláštních předpisů.

Dozor nad ochranou veřejného zdraví je vykonáván orgány ochrany veřejného zdraví, které patří pod ministerstvo zdravotnictví. Zákonem zmocňujícím orgánům ochrany veřejného zdraví vykonávat státní zdravotní dozor je zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Obecně lze správní dozor rozlišovat podle času jako jednorázový, vykonávaný na základě nějaké podnětu, petice, a na soustavný resp. zpřísněný.¹⁵

Dalším třídícím znakem je způsob zaměření, tedy za jakým konkrétním účelem je dozor prováděn.

V hygienické službě jsou používány tyto termíny dozoru:

Preventivní dozor, jedná se v podstatě o povolovací činnost veřejné správy, kdy je orgán ochrany veřejného zdraví dotčeným správním úřadem při rozhodování ve věcech upravených zvláštními právními předpisy.

¹⁴ www.wikipedia.cz

¹⁵ www.wikipedia.cz

Státní zdravotní dozor, někdy uváděný jako „běžný dozor“, je činnost prováděná podle zákona o státní kontrole a zvláštních předpisů. Tento dozor probíhá v rámci kontrolních plánů, na základě podnětů, peticí nebo se jedná o cílený dozor zaměřený na konkrétní úkol. V případě zjištění nedostatků je v rámci běžného dozoru vykonáván **následný dozor** zaměřený na sledování odstraňování nedostatků zjištěných při dřívější kontrole.

2 SUBJEKTY VÝCHOVY A REPRESY HYGIENICKÉ SLUŽBY

Pro účely mé práce je nejprve třeba definovat subjekty nad kterými je vykonáván dozor v rámci činnosti hygienické služby. Subjekty právní odpovědnosti pro účely zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů jsou fyzické osoby, fyzické osoby podnikající podle zvláštních předpisů a právnické osoby.

2.1 Fyzické osoby

Z pohledu zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník se fyzickou osobou stává každý člověk narozením. Způsobilost k právům a povinnostem má každý člověk již od vlastního početí za předpokladu, že se plod narodí živý až do smrti. Pro období mezi početím a narozením právo užívá termín „nasciturus“. Plnou způsobilost fyzické osoby nabývat práv vlastními právními úkony a brát na sebe povinnosti vzniká zletilostí, tedy dovršením osmnáctého roku. Zletilosti lze dle zákona dosáhnout uzavřením manželství, s povolením soudu po dovršení šestnáctého roku. Nabývat práva a povinnosti mohou i nezletilí, ale pouze za předpokladu, že právní úkony které činní svou povahou odpovídají jejich rozumové a volní vyspělosti.¹⁶

Mladistvým je z pohledu přestupkového a trestního zákona fyzická osoba, jež dovršila patnáctý rok a zároveň nepřekročila osmnáctý rok svého věku. Patnáctý a osmnáctý rok věku je dovršen počátkem následujícího dne počínaje od půlnoci, který svým dnem a měsícem odpovídá dni, kdy se před patnácti nebo osmnácti lety narodil.

2.1.2 Fyzické osoby podnikající podle zvláštních předpisů

Podnikatelem je podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník osoba zapsaná v obchodním rejstříku, osoba podnikající na základě živnostenského oprávnění, osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů a fyzická osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu. Podnikáním se dle obchodního zákoníku rozumí soustavná činnost provozovaná samostatně podnikatelem jeho vlastním jménem a na jeho vlastní odpovědnost za účelem

¹⁶ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

dosažení zisku. Obchodní zákoník dále upravuje postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy, a některé jiné vztahy související s podnikáním.

2.2 Právnícké osoby

Způsobilost mít práva a povinnosti mají i právnícké osoby. Způsobilost právnícké osoby nabývat práva a povinnosti může být omezena pouze zákonem. Občanský zákon vymezuje pojem co se rozumí právníckými osobami.

Právníckými osobami jsou:

- a) sdružení fyzických nebo právníckých osob;
- b) účelová sdružení majetku;
- c) jednotky územní samosprávy;
- d) jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon.

Právnícká osoba je zřízena smlouvou nebo zakládací listinou, pokud není ve zvláštním zákoně uvedeno jinak. Právnícká osoba vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku nebo do jiného zákonem určeného rejstříku, pokud zvláštní zákon nestanoví jiný způsob. Právní úkony právnícké osoby činí statutární orgány. Právní úkony mohou činit za právníckou osobu i jiní její pracovníci nebo členové, stanovení ve vnitřních předpisech právnícké osoby, nebo vzhledem k jejich obvyklému pracovnímu zařazení. Právnícká osoba zapsaná v obchodním rejstříku nebo v jiném zákonem určeném rejstříku zaniká dnem výmazu z tohoto rejstříku, pokud zvláštní zákony nestanoví jinak.¹⁷

2.2.1 Sdružení fyzických nebo právníckých osob

Sdružení fyzických nebo právníckých osob se také nazývá korporací. Malá encyklopedie latiny v právu uvádí korporaci jako „*sdružení osob stejného zájmu; sdružení osob tvořící samostatný právní subjekt; právnícká osoba*“.¹⁸ Korporace lze rozdělit do dvou skupin a to na soukromoprávní a veřejnoprávní.

Vznik soukromoprávních korporací je z vlastního podnětu fyzických a právníckých osob. Zákonem je pouze obecně upravena jejich právní forma. Takové

¹⁷ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸ KLANG, M, *Malá encyklopedie latiny v právu*. Praha: Linde Praha a.s., s. 91

korporace jsou např. všechny obchodní společnosti upravené v obchodním rejstříku, církve, spolky a zájmová sdružení.

Veřejnoprávní korporace jsou zakládány zákonem, nebo u nichž zákon stanoví povinné členství. Jsou to např. stát, územní samosprávné celky atd. Znakem veřejnoprávních korporací je částečné zajišťování veřejných zájmů. V soukromoprávních vztazích vystupují veřejnoprávní korporace jako právnické osoby se samostatnou majetkoprávní odpovědností.¹⁹

2.2.2 Účelová sdružení majetku

Účelová sdružení majetku jsou právnické osoby s nikoliv osobním charakterem, ale s takzvaným majetkovým charakterem. Účelovými sdruženími jsou zejména nadace, které jsou zakládány k dosahování obecně prospěšných cílů.²⁰

2.2.3 Jednotky územní samosprávy

Dle Ústavy ČR se Česká republika člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Obec je podle zákona o obcích právnickou osobou, která je samostatně spravována zastupitelstvem. Obec disponuje vlastním majetkem, hospodaří podle vlastního rozpočtu a je veřejnoprávní korporací. V právních vztazích obec vystupuje svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Postavení kraje je v právních vztazích obdobné jako u obcí. Dle zákona o krajích je kraj veřejnoprávní korporací.

2.2.4 Jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon

Tato skupina subjektů je značně rozsáhlá. Stanovení subjektu jako právnické osoby musí být v zákoně. Těmito subjekty jsou zejména státní podniky, rozpočtové a příspěvkové organizace.

Státní podnik provozuje podnikatelskou činnost s majetkem státu vlastním jménem a na vlastní odpovědnost. Určeným majetek je majetek státu, který je vymezen jako určitý majetek v zakladacích listinách. Podnik může být založen pouze na základě předchozího souhlasu vlády. Zakladatelem státního podniku je stát, avšak jménem státu vykonává funkci zakladatele ministerstvo, které zapisuje majetek do obchodního rejstříku a umožňuje nakládat s majetkem státu.²¹

¹⁹ MADAR, Z. aj. *Slovník českého práva*. Praha: Linde Praha a.s., 1995, s. 1236

²⁰ DVOŘÁK, T., *Nadace a nadační fondy*. Praha: ASPI, 2007, s. 52

²¹ Zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů

Rozpočtové a příspěvkové organizace jsou zřizovány ústředními orgány státní správy. Některé právnické osoby jsou zřizované zvláštními samostatnými zákony jako např. České dráhy, Česká televize, Všeobecná zdravotní pojišťovna, zaměstnanecké zdravotní pojišťovny aj.²²

²² BAIERL, P. *Vybrané kapitoly z obchodního a živnostenského práva*. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2006, s. 98

3 PRAVOMOC A PŮSOBNOST DOZORU V HYGIENICKÉ SLUŽBĚ

V této kapitole chci vysvětlit konkrétní typy dozoru vykonávané hygienickou službou, a popsat historii a současnost výkonu státního zdravotního dozoru.

3.1 Historie provádění dozoru hygienickou službou

Funkční postavení hygienické služby a její organizační uspořádání a systému zdravotnictví určoval zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů. Jejím úkolem bylo řídit a odborně usměrňovat péči o vytváření a ochranu zdravých životních podmínek a dozírat, jak byla zajišťována na úseku hygieny a boje proti přenosným nemocem. Postavení a pracovní náplň hygienické služby, respektive jejich orgánů, byly přesně stanovené a vymezené i z hlediska příslušných oprávnění. Jednalo se o legislativní vyjádření funkce orgánů hygienické služby jako orgánu hygienického dozoru, definované odbornou spoluprací, preventivním a běžným hygienickým dozorem, přímým řízením a prováděním protiepidemických opatření. V ustanovení § 75 zák. č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, vedle taxativně určené pravomoci bylo stanoveno, že okresnímu a ve věcech přesahující okresní význam krajskému hygienikovi náleželo dozírat, jak jednotlivá odvětví a organizace plní ve své působnosti úkoly při vytváření a ochraně zdravých životních podmínek.

K odbornému usměrňování péče o vytváření a ochranu zdravých životních podmínek byl ustanoven v ministerstvu zdravotnictví jako orgán hygienické služby hlavní hygienik ČR.

Orgány státní zdravotní správy :

- a) hlavní hygienik České republiky
- b) krajský hygienik
- c) okresní hygienik
- d) pověření pracovníci²³

²³ zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, stav ke dni 31.3.2000

a) Hlavní hygienik České republiky

Hlavnímu hygienikovi ČR náleželo spolupracovat s ústředními orgány i s občanskými sdruženími na zajišťování úkolů o vytváření zdravých životních podmínek, vyžadovat na nich, aby v rámci své působnosti prováděly účinná opatření ke zvýšení hygienické úrovně odvětví a dozírat jak se tyto úkoly plní. Podávat závazné posudky a dávat souhlas k výrobě, dovozu, provozu a použití sér, očkovacích látek a biologických diagnostických přípravků, provádět výkon dozoru v závodech a zařízeních, u nichž bylo třeba s ohledem na jejich význam nebo způsob provozu dávat závazné pokyny k odstranění zjištěných závad. Dále řídil popřípadě prováděl opatření proti vzniku a šíření přenosných nemocí a nemocí z povolání, která měla být prováděna celostátně na území několika krajů, stanovoval mimořádná opatření při epidemii. Hlavní hygienik řídil v zásadních otázkách činnost nižších orgánů hygienické služby, kontroloval je a pomáhal jim zajišťovat odbornou úroveň jejich práce.²⁴

b) Krajský hygienik

Krajský hygienik a hygienik hlavního města Prahy řídil a kontroloval činnost okresních hygieniků, pomáhal jim při zajišťování odborné úrovně práce a dával jim příkazy a pokyny ve věcech krajského dosahu. Byl nadřízeným orgánem okresního úřadu ve věcech, ve kterých vykonával státní správu okresní hygienik. Zvláštním oprávněním orgánů hygienické služby a odborných pracovníků hygienických stanic bylo při plnění svých úkolů oprávněnost vstupovat do všech závodů, zařízení a objektů, odebírat v potřebném množství a rozsahu vzorky pro vyšetření a požadovat potřebné doklady a údaje. Na odborné pracovníky krajských hygienických stanic mohl na návrh krajského hygienika přenést pověření k provádění hygienického dozoru, dávat závazné pokyny k odstranění závad, včetně zákazu určité činnosti a příkazu ke zničení zdravotně závadných výrobků, provádět zajišťování opatření proti vzniku a šíření přenosných nemocí a nemocí z povolání, stanovení mimořádných opatření při epidemii, včetně opatření při oběhu potravin.²⁵

c) Okresní hygienik

Okresní hygienik spolupracoval s ostatními orgány a složkami okresních úřadů a obecních úřadů a se složkami hospodářských a kulturních organizací na jejich úkolech při

²⁴ zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, stav ke dni 31.3.2000

²⁵ zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, stav ke dni 31.3.2000

vytváření a ochraně zdravých životních podmínek a dozíral, jak jednotlivá odvětví a organizace plní v rámci své působnosti tyto úkoly. Podával závazné posudky, řídil, prováděl a zajišťoval dozor a dával závazné pokyny k odstranění zjištěných závad, včetně zákazu určité činnosti a příkazu ke zničení zdravotně závadných výrobků nebo k jejich použití pro jiné účely. Dále řídil, a pokud to bylo třeba, i prováděl a zajišťoval opatření proti vzniku a šíření přenosných nemocí a nemocí z povolání a stanovoval mimořádná opatření při epidemii včetně opatření při oběhu potravin. Na návrh okresního hygienika mohly okresní úřady přenést na odborné pracovníky hygienických stanic výkon oprávnění podle § 75 odst. 4, písm. c, až e, zák. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu.

d) pověření pracovníci

Zvláštním oprávněním orgánů hygienické služby bylo při plnění svých úkolů vstupovat do všech závodů, zařízení a objektů, odebírat v potřebném množství a rozsahu vzorky pro vyšetření a požadovat potřebné doklady a údaje. Na odborné pracovníky okresních hygienických stanic mohla být na návrh okresního hygienika přenesena pověření k provádění hygienického dozoru, dávat závazné pokyny k odstranění závad, včetně zákazu určité činnosti a příkazu ke zničení zdravotně závadných výrobků, provádět zajišťování opatření proti vzniku a šíření přenosných nemocí a nemocí z povolání, stanovovat mimořádná opatření při epidemii, včetně opatření při oběhu potravin.²⁶

Orgány hygienické služby ukládaly sankce přímo a nepřímo. Přímé sankce se ukládaly v blokovém řízení za přestupek na místě, dále podle zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele a zákona č. 110/1997, o potravinách a tabákových výrobcích. Ukládání sankcí nepřímo znamenalo podávání podnětů ze spáchaného přestupku podle § 29 odst. 1 písm. a,b,d,e,g,h, zákona o přestupcích, zákona č. 36/1975 Sb., o pokutách, zákona č. 50/1976 Sb. stavebního zákona a podnětu o podezření z trestného činu.

Orgány hygienické služby, respektive odborní pracovníci hygienických stanic pověřeni výkonem oprávnění v souladu s ustanovením § 76 odst. 2 zákona o péči o zdraví lidu vykonávali v rámci své působnosti a pravomoci v oblasti péče o zdravé životní podmínky jako nedílnou součást své činnosti správní dozor. V jeho rámci posuzovali zda chování fyzických a právnických osob je v souladu s právy a povinnostmi stanovenými zákonem o péči o zdraví lidu, právními normami vydanými k jeho provedení, případně správními akty vydanými těmito správními orgány, např. zákonem na ochranu spotřebitele. Při výkonu

²⁶ zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, stav ke dni 31.3.2000

správného dozoru byli vázáni právy a povinnostmi, např. oprávněním vstupu do objektů v souladu s § 76 odst. 1 zákona o péči o zdraví lidu, právem požadovat poskytnutí informací a další součinnosti s nimiž korespondovaly práva a povinnosti dozorových orgánů. Podle stávající právní úpravy nebyli oprávněni ověřovat totožnost osob, což byla závažná překážka např. pro blokové řízení.

V případě, že výsledky státního dozoru vedly ke zjištění nedostatků, byl orgán hygienické služby, respektive odborný pracovník hygienické stanice pověřený výkonem oprávnění podle § 76 odst. 2 zákona o péči o zdraví lidu oprávněn v souladu s ustanovením § 75 odst. 4 písm.c, zákona o péči o zdraví lidu požadovat jejich odstranění, případně zakázat určitou činnost, či vydat příkaz ke zničení zdravotně závadných poživatin a jiných výrobků nebo k jejich použití pro jiné účely. Činil tak formou vydávání správních rozhodnutí - závazného pokynu.

Obdobné oprávnění orgánu hygienické služby vyplývalo i z ustanovení § 23 odst. 3, zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. Podle této právní normy mohl orgán hygienické služby uložit specifické nápravné opatření - pozastavit prodej výrobků nebo poskytování služeb, popřípadě i uzavřít provozovnu, jestliže se jednalo o bezprostřední ohrožení života nebo zdraví spotřebitelů. Podle tohoto zákona bylo toto oprávnění poskytnuto orgánu hygienické služby, jimž byl monokratický orgán, který neměl zmocnění přenést toto oprávnění na pracovníky hygienické stanice. Toto platilo i v případě možnosti ukládání pokut v blokovém řízení, kdy podle ustanovení § 24 odst. 4 zákona o ochraně spotřebitele bylo možno uložit pokutu ve výši 5.000,- Kč za předpokladu naplnění dalších podmínek tohoto ustanovení. Dále byl podle tohoto zákona oprávněn orgán hygienické služby uložit pokutu ve výši 500.000,- Kč, podle § 24 odst. 1 za porušení povinností stanovené tímto zákonem a za opakované porušení v průběhu 1 roku, uložit pokutu ve výši 1 milionu korun.

Odborní pracovníci orgánu hygienické služby byli zmocněni k ukládání pokut v blokovém řízení na základě zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Pověřit pracovníky hygienických stanic mohl jen jejich zřizovatel, a to okresní úřad, na návrh okresního hygienika. Jiné projednání přestupků než v blokovém řízení nebylo u tohoto orgánu možné, a proto orgán hygienické služby musel podat podnět k projednání přestupku k příslušnému okresnímu úřadu.

3.2 Dozor podle současné legislativy

Základním zákonem ochrany veřejného zdraví je zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon stanovuje orgány státní správy v ochraně veřejného zdraví a některé další orgány plnící některé úkoly v oblastech hodnocení a snižování hluku z aspektu dlouhodobého průměrného hlukového zatížení životního prostředí. Těmito orgány dle § 78 zák.č. 258/2000 Sb. jsou:

- a) Ministerstvo zdravotnictví,
- b) krajské hygienické stanice,
- c) Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra,
- d) Ministerstvo dopravy,
- e) Ministerstvo pro místní rozvoj,
- f) Ministerstvo životního prostředí,
- g) krajské úřady.

Do soustavy orgánů ochrany veřejného zdraví náleží jen Ministerstvo zdravotnictví, krajské hygienické stanice a Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra.

a) Ministerstvo zdravotnictví

Ve věcech ochrany veřejného zdraví vystupuje jako orgán Ministerstva zdravotnictví hlavní hygienik České republiky. Hlavní hygienik je jmenován a odvoláván vládou na návrh ministra zdravotnictví.²⁷

Pravomoc Ministerstva zdravotnictví je stanovena zákonem.²⁸ Z hlediska této práce lze demonstrativně uvést ty nejdůležitější úkoly k nimž zejména patří, že je řídicím a kontrolním orgánem státní správy v ochraně veřejného zdraví. Pod jeho řídicí a kontrolní pravomoc patří krajské hygienické stanice. Jeho činnost se dotýká i usměrňování ochrany veřejného zdraví prováděné Ministerstvem obrany a Ministerstvem vnitra. Je odvolacím orgánem krajských hygienických stanic. Nařizuje mimořádná opatření při epidemii, nařizuje ochranná opatření před zavlečením infekčních onemocnění ze zahraničí, dává povolení k mimořádnému očkování, řídí očkování, sestavuje celorepublikové programy ochrany a podpory veřejného zdraví. Z hlediska státního zdravotního dozoru náleží ministerstvu přezkoumávat kontrolní

²⁷ § 80 odst. 9 zákona č. 258/2000 Sb.

²⁸ § 80 zákona č. 258/2000 Sb.

plány sestavené krajskými hygienickými stanicemi, jež stanovují priority činnosti při státním zdravotním dozoru. Ministerstvo zdravotnictví může uveřejněním ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví stanovit krajským hygienickým stanicím, Ministerstvu obrany a Ministerstvu vnitra rozsah a četnost kontrol a konkretizaci kontrolních postupů.²⁹

b) krajské hygienické stanice

Krajské hygienické stanice jsou správními úřady. V čele krajské hygienické stanice je ředitel. Působnost krajských hygienických stanic je vymezena zákonem, avšak kopíruje členění vyšších územních samosprávních celků. V celé republice máme tedy 13 krajských hygienických stanic v působnosti tzv. krajů a Hygienickou stanicí hlavního města Prahy s působností ve správním obvodu hlavního města Prahy. Krajské hygienické stanice mají vždy sídlo v kraji a jsou ještě dále členěny na územní pracoviště. Pravomoc orgánu ochrany veřejného zdraví je značně široká. Základní právní normou je už výše uváděný zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, který pravomoci krajské hygienické stanice vyjmenovává v § 82 zákona. V tomto paragrafu je také zakotveno, že krajská hygienická stanice vykonává státní zdravotní dozor na dodržování zákona o ochraně veřejného zdraví a dalšími právními předpisy v ochraně veřejného zdraví, nad dodržováním zákazů a plnění povinností stanovených v Evropských předpisech, nad ochranou zdraví při práci včetně rizik při práci plynoucích z biologických, chemických a fyzikálních faktorů pracovních podmínek, nad riziky plynoucích z fyzické a duševní zátěže a nad souvisejícími pracovními podmínkami. Dále dozírá na vybavení pracovišť a nad dodržováním rozhodnutí nebo opatření vydaným orgánem ochrany veřejného zdraví na základě právních předpisů. Orgán ochrany veřejného zdraví má však další pravomoci ve spoustě dalších zmocňujících zákonů. Vzhledem k širší pravomoci je hygienická služba rozčleněna do pěti oborů: epidemiologie, hygiena obecná a komunální, hygiena práce, hygiena výživy a předmětů běžného užívání, hygiena dětí a mladistvých.

²⁹ § 80 zákona č. 258/2000 Sb.

c) **Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra**

Ministerstvo obrany vykonává státní správu v ochraně veřejného zdraví a státní zdravotní dozor v ozbrojených silách, a ve všech v jeho působnosti zřízených organizacích a jimi užívaných prostor.

Ministerstvo vnitra vykonává státní správu v ochraně veřejného zdraví a státní zdravotní dozor v bezpečnostních sborech vyjma Vězeňské služby České republiky, a ve všech v jeho působnosti zřízených organizacích, včetně jimi užívaných staveb a zařízení zřízených Ministerstvem vnitra, dle zvláštního zákona.³⁰

Pokud bych měla posoudit činnost hygienické služby, podle dřívějšího zákona o péči o zdraví lidu se současným zákonem, tak s přijetím zákona o ochraně veřejného zdraví došlo k zásadní změně v práci hygieniků. Nynějším zákonem se orgán ochrany veřejného zdraví stal pouze dozorovým orgánem a úplně ztratil možnost odborné spolupráce. Ta byla využívána hlavně jako poradenská a konzultační činnost. Vyjmutí této činnosti ze zákona bylo ze strany kontrolovaných subjektů vnímáno s nevolí. Tyto subjekty se náhle ocitly na poli složité legislativy bez pomoci. S postupným nárůstem soukromého podnikání se však již objevily vzdělávací agentury, které pochopily, že nastal zájem o vzdělávání v oblasti veřejného zdraví a organizují různá školení v této oblasti. Podnikatelským subjektům se tedy vyplatí občas toto školení podstoupit a získat přehled o aktuálních změnách v zákonech týkající se dodržování pravidel v oblasti veřejného zdraví.

³⁰ § 83 zákona č. 258/2000 Sb.

4 ČINNOST HYGIENICKÉ SLUŽBY PODLE JENDOTLIVÝCH OBORŮ

Činnost hygienické služby je značně rozsáhlá a proto je rozčleněna do pěti oborů :

- hygiena obecná a komunální,
- epidemiologie,
- hygiena práce,
- hygiena výživy a předmětů běžného užívání,
- hygiena dětí a mladistvých.³¹

4.1 Hygiena obecná a komunální

Vykonává státní zdravotní dozor, zda kontrolované osoby plní povinnosti stanovené k ochraně veřejného zdraví v oblasti hygienických požadavků na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, hygienických požadavků na výrobky přicházející do přímého styku s pitnou, teplou a surovou vodou, na úpravu vody a vodárenské technologie, hygienických požadavků na koupaliště a sauny,³² hygienických požadavků na výkon činností epidemiologicky závažných v provozovnách holičství, kadeřnictví, pedikúry, manikúry, kosmetických, masérských, regeneračních nebo rekondičních služeb, při provozování živností, při nichž je porušována integrita kůže a živností, ve kterých se používají speciální přístroje (např. solária),³³ ochrany před hlukem v chráněném vnitřním prostoru staveb, v chráněném venkovním prostoru a v chráněném venkovním prostoru staveb a v oblasti nadlimitního přenosu vibrací na fyzické osoby,³⁴ ochrany zdraví v objektech ústavů sociální péče, v prostorách shromažďování většího počtu osob, v ubytovacích zařízeních.³⁵

Provádí kontrolu kvality vod ve vodních plochách, kde není stanoven provozovatel podle vyhlášky č. 159/2003 Sb., kterou se stanoví povrchové vody využívané ke koupání osob.

³¹ PODSTATOVÁ, H. *Základy epidemiologie a hygieny*. Praha : Galén, 2009, s. 95

³² § 3-6 zákona č. 258/2000 Sb.

³³ § 19-21 zákona č. 258/2000 Sb.

³⁴ § 30-34 zákona č. 258/2000 Sb.

³⁵ § 21a zákona č. 258/2000 Sb.

V řízeních podle stavebního zákona vydává stanoviska k územně plánovací dokumentaci a závazná stanoviska podle fáze územního nebo stavebního řízení k umístění všech staveb nebo zařízení, ke změně využití území, k dělení nebo scelování pozemků, k ochrannému pásmu, v rozsahu působnosti oboru hygieny obecné a komunální, k ohlášení stavby, ke stavebnímu povolení, oznámení stavby, oznámení o užívání stavby, k ohlášení odstranění stavby. Vydává stanoviska v procesu EIA,³⁶ SEA³⁷ a IPPC.³⁸

Posuzuje provozní řády veřejných vodovodů, studní, koupališť a saun, provozoven péče o tělo s činností epidemiologicky závažnou a ubytovacích zařízení.³⁹

Na úseku shromažďování, využití a likvidace odpadů z hlediska ochrany životních podmínek spolupracuje s dalšími orgány státní správy a samosprávy v oblasti životního prostředí v rozsahu daném zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Plní povinnosti vyplývající ze zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

4.2 Epidemiologie

Vykonává státní zdravotní dozor, zda kontrolované osoby plní povinnosti stanovené k ochraně veřejného zdraví v oblasti hygienických požadavků na provoz zdravotnických zařízení léčebně preventivní péče a ústavů sociální péče,⁴⁰ předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění, ochranné dezinfekce, dezinsekce a deratizace, postupu při zjištění výskytu infekčního onemocnění.⁴¹

Vydává jako dotčený orgán, závazná stanoviska v rozsahu výkonu státního zdravotního dozoru.⁴²

Provádí opatření proti vzniku a šíření infekčních onemocnění, včetně mimořádných opatření při vzniku epidemie, sleduje výskyt všech nálezů podléhajících hlášení, organizuje, řídí a kontroluje preventivní protiepidemická opatření a hlášení přenosných onemocnění.⁴³

³⁶ Termín posuzování vlivů na hodnocení životního prostředí je český překlad pro anglický výraz Environmental Impact Assessment

³⁷ Strategic Environmental Assessment je proces posuzování vlivů koncepcí a územně plánovacích dokumentací za životní prostředí

³⁸ Anglicky Integrated Pollution Prevention and Control neboli Integrovaná prevence a omezování znečištění je přístup k ochraně životního prostředí

³⁹ § 4, 6, 21 odst.3, 21a zákona č. 258/2000 Sb.

⁴⁰ § 15 zákona č. 258/2000 Sb.

⁴¹ § 2, 13, 15, 18, 65 zákona č. 258/2000 Sb.

⁴² § 77 zákona č. 258/2000 Sb.

⁴³ § 62-70 zákona č. 258/2000 Sb.

Kontroluje proočkovanost proti přenosným nemocem v rámci pravidelného, zvláštního a mimořádného očkování stanoveného ve vyhlášce č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem.

V oblasti nozokomiálních nákaz se zabývá prevencí a represí nozokomiálních nákaz, hodnocením kontaminace prostředí a hygienické úrovně provozu ve zdravotnických zařízeních. Provádí kontrolu dezinfekce a sterilizace ve zdravotnických zařízeních. V případě výskytu infekčních onemocnění ve zdravotnických zařízeních, provádí protiepidemická opatření včetně metodického vedení v problematice nozokomiálních nákaz (NN), eviduje výskyt nákaz podléhajících hlášení, provádí odborné posuzování projektových dokumentací při rekonstrukci a výstavbě zdravotnických zařízení a řeší podněty veřejnosti v rozsahu své odbornosti.⁴⁴

V oblasti dezinfekce, dezinfekce a deratizace se zabývá správou a metodickým vedením činností směřujících k ochraně zdraví fyzických osob a k ochraně životních a pracovních podmínek před původci a přenašeči infekčních onemocnění, škodlivými a epidemiologicky významnými členovci (klíšťat, komárů), hlodavci a dalšími živočichy. Metodicky vede provádění opatření u nákaz s přírodní ohniskovostí (např.: klíšťové encefalitidy, leptospirózy) a v ohniscích výskytu parazitárních nákaz.⁴⁵

Kontroluje úroveň práce fyzických a právnických osob činných v oblasti ochranné dezinfekce, desinsekce a deratizace. Zajišťuje provádění zkoušek a vydávání osvědčení o odborné způsobilosti v oboru speciální ochranné dezinfekce, desinsekce a deratizace.⁴⁶

4.3 Hygiena práce

Hlavní náplní činnosti oboru hygieny práce je dozor v oblasti ochrany zdraví zaměstnanců při práci před riziky plynoucími z fyzikálních, chemických a biologických faktorů pracovních podmínek, nepříznivých mikroklimatických podmínek a z fyzické a duševní zátěže a nad souvisejícími pracovními podmínkami, zejména vybavení pracovišť s cílem zamezení vzniku poškození zdraví z práce.⁴⁷

Výkon státního zdravotního dozoru v oblasti hygieny práce je zaměřen na plnění povinností stanovených k ochraně veřejného zdraví v oblasti ochrany zdraví při práci, a to zejména požadavky na pracoviště a pracovní prostředí, kategorizace prací, rizikové práce včetně jejich evidence, používání biologických činitelů a azbestu, nakládání s nebezpečnými

⁴⁴ Vyhláška č. 473/2008 Sb., o systému epidemiologické bdělosti pro vybrané infekce

⁴⁵ § 37- 44b zákona č. 258/2000 Sb.

⁴⁶ § 60 zákona č. 258/2000 Sb.

⁴⁷ § 55-58 zákona č. 258/2000 Sb.

chemickými látkami a chemickými přípravky, zajištění závodní preventivní péče, zdroje elektromagnetického záření v životním prostředí a na pracovištích s lasery a se zdroji elektromagnetického záření.⁴⁸

V rozsahu své působnosti jako dotčený orgán státní správy vydává:

- závazná stanoviska k projektovým dokumentacím staveb, změnám užívání staveb, předčasnému užívání staveb v rámci zkušebního provozu stanoviska k bezpečnostním dokumentacím zařízení v souladu se zákonem č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky,
- vyjádření k provozním řádům zařízení ke sběru, výkupu a likvidaci odpadů dle zákona č.185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vyjádření k písemným pravidlům o bezpečnosti, ochraně zdraví a ochraně životního prostředí při práci s chemickými látkami a chemickými přípravky pro pracoviště, na nichž se nakládá s nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické, toxické, žíravé nebo karcinogenní, mutagenní a toxické pro reprodukci,
- rozhodnutí, povolení, osvědčení a další písemnosti.

Dále zajišťuje přezkoušení odborné způsobilosti pro nakládání s chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické.⁴⁹

Provádí dozor nad problematikou neionizujícího záření a kontroluje dodržování platných právních předpisů týkajících se neionizujícího záření jak v životním, tak v pracovním prostředí.⁵⁰

Šetření nemocí z povolání

Na základě žádostí z příslušného pracovně-lékařského pracoviště provádí ověřování podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání nebo ohrožení nemocí z povolání. Vydává stanoviska orgánu ochrany veřejného zdraví pro účely posuzování nemocí z povolání nebo ohrožení nemocí z povolání.⁵¹

⁴⁸ § 37-44b zákona č. 258/2000 Sb.

⁴⁹ § 44a-44b zákona č. 258/2000 Sb.

⁵⁰ § 35-36 zákona č. 258/2000 Sb.

⁵¹ § 39 zákona č. 258/2000 Sb.

4.4 Hygiena výživy a předmětů běžného užívání

Vykonává státní zdravotní dozor, zda kontrolované osoby plní povinnosti stanovené k ochraně veřejného zdraví v oblasti hygienických požadavků na výkon činností epidemiologicky závažných, a to pracovních činností při výrobě a při uvádění potravin do oběhu ve stravovacích službách všech typů, hygienických požadavků na předměty běžného užívání, kontroly hraček a výrobků pro děti do 3 let.⁵²

Podílí se na vydávání opatření k zajištění prevence alimentárních nákaz.⁵³

Podílí se na mimořádných opatřeních při epidemiích a nebezpečí jejich vzniku, včetně vydávání zákazu nebo omezení výroby, úpravy, úschovy, dopravy, prodeje a jiného nakládání s potravinami a předměty běžného užívání, kterými může být šířeno infekční onemocnění, včetně nařízení k jejich zničení.

Vydává, jako dotčený orgán, stanoviska v rozsahu výkonu státního zdravotního dozoru.

4.5 Hygiena dětí a mladistvých

Vykonává státní zdravotní dozor, zda kontrolované osoby plní povinnosti stanovené k ochraně veřejného zdraví v oblasti podmínek pro výchovu, vzdělávání a zotavení dětí a mladistvých, hygienických požadavků na prostory a provoz škol, předškolních a školských zařízení a zotavovacích akcí, podmínek pro vnitřní prostředí staveb, požadavků na venkovní hrací plochy, provozování stravovacích služeb v předškolních a školských zařízeních.⁵⁴

Posuzuje z hlediska zákona projektové dokumentace na výstavbu, přestavbu zařízení pro děti a dorost, zařízení pro mládež vyžadující zvláštní péči a ústavy. Posuzuje a schvaluje umístění a zahájení provozu zařízení pro rekreaci dětí a dorostu. Provádí kontrolu venkovních hracích ploch určených pro hry a sport dětí a mládeže.

⁵² § 25-29 zákona č. 258/2000 Sb.

⁵³ § 77 zákona č. 258/2000 Sb.

⁵⁴ § 7-14 zákona č. 258/2000 Sb.

5 DOZOR JAKO NÁSTROJ VÝCHOVY HYGIENICKÉ SLUŽBY

Hygienická služba uplatňuje svoji výchovu ve dvou oblastech své činnosti. Jednak je to úsek preventivního dozoru a úsek běžného státního zdravotního dozoru. Oba tyto dozory hrají důležitou a nezastupitelnou roli, kdy se navzájem nevyklučují, dá se uvést, že na sebe navazují. Jsou nástrojem výchovy k dodržování všech právních norem, kterých je zapotřebí pro předmět podnikání fyzických a právních subjektů.

5.1 Preventivní dozor

Výše uvedený výraz slova „preventivní“ je dle slovníku cizích slov užíván ve smyslu předcházení, ochrany, opatření, které má něčemu zabránit.⁵⁵ Jedná se tedy o soustavu opatření, která mají předcházet nějakému nežádoucímu jevu. Úkolem a smyslem preventivního dozoru je předejít případnému porušování právních norem v oblasti hygienické služby. Krajská hygienická stanice se jako orgán státní správy vyjadřuje ke všem stavbám, které se dotýkají zájmu zákona o ochraně veřejného zdraví, a které by mohly nepříznivě ovlivnit životní a pracovní prostředí fyzických osob nebo skupin obyvatelstva. V této oblasti má orgán ochrany veřejného zdraví postavení, které je upraveno v ustanovení § 77 a § 82 zák. č. 258/2000 Sb., a to tak, že je dotčeným správním úřadem ve věcech dotýkající se zájmů chráněných orgánem ochrany veřejného zdraví, včetně hodnocení a řízení zdravotních rizik. Tato činnost se odvíjí od projektové dokumentace předkládané pro vydání povolení příslušným stavebním úřadem. Projektová dokumentace se týká umístění staveb v územním řízení, stavebním řízení, změny užívání staveb nebo kolaudačního řízení staveb. Projektová dokumentace se skládá s přípravné dokumentace a projektu stavby. Přípravná dokumentace obsahuje popis a účel stavby, její charakteristiku, věčnost a funkčnost stavby, její umístění, vymezuje její technickou, ekonomickou a architektonickou úroveň a stanovuje průběh stavby. Takhle popsanou dokumentaci investor popřípadě projektant předkládá k posouzení orgánu ochrany veřejného zdraví jako dotčenému orgánu. V případech zjištění nedostatků podání nebo v případech nějakých nejasností dotčený správní úřad vyzve žadatele o doplnění či úpravu předkládané dokumentace. Zákon neobsahuje možnost konzultace (tak jak bylo před rokem 2001 uvedeno v zákoně č. 20/1966 Sb.), ale je snahou zaměstnanců hygienické služby pomoci žadatelům při předkládání odborné dokumentace k vydání

⁵⁵ KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, a.s., 2010, s.579

stanoviska. K využívání pomoci žadatelům vychází hygienická služba ze zásady přístupu správního orgánu k dotčené osobě zakotvené v ustanovení § 4 zákona č. 500/2004 S., správní řád. Při vydávání stanovisek dotčeného správního úřadu, kterým je u hygienické služby orgán ochrany veřejného zdraví (§ 77 zák.č. 258/2000 Sb.) se neuplatňuje správní řád, ale ve věcech vydání stanoviska se postupuje obdobně jako u správního řádu.⁵⁶

Výsledkem posouzení je souhlasné závazné stanovisko, avšak souhlas vyjádřený písemným závazným stanoviskem může být vázán na splnění podmínek, které jsou závazné pro stavební úřad a musí jej zahrnout do konečného stavebního povolení (vzor stanoviska příloha č.1). Při nesplnění zákonem stanovených požadavků dotýkajících se hygienického zájmu má orgán ochrany veřejného zdraví právo vydat negativní stanovisko a stavební úřad může řízení zastavit. Takto je postupováno v případech změn ve využití staveb, ve způsobu výroby i při kolaudačním řízení. Pokud připouští stavební zákon zkušební provoz užívání stavby, lze stanovit pro stavbu, u které je dokončena instalace technologií a všech pomocných zařízení dobu, po kterou se ověří veškerá zařízení v provozu stavby. Zkušební provoz může stanovit stavební úřad nebo dotčený orgán ochrany veřejného zdraví, který vyhodnotí rizika v pracovním i venkovním prostředí. Svým způsobem jde o ověření technologie a celého provozu provozovny, k doladění zařízení od překračování limitů hluku, vibrací, prašnosti, světelných podmínek apod.

Veškerý výše popsany preventivní dozor má za následek usměrnit investora (žadatele) stavby ke splnění veškerých požadavků na stavbu, změnu stavby, kolaudaci či ověření činnosti a vlastnosti provedené stavby ve zkušebním provozu. Schválená dokumentace orgánem ochrany veřejného zdraví následně zaručuje bezproblémový průběh kontroly po stavebně technické stránce při státním zdravotním dozoru provozovny. Během státního zdravotního dozoru se zaměstnanci hygienické služby setkávají se stavebně technické nedostatky u provozoven, ke kterým nebylo vydáno stanovisko, nebo došlo později k neschválené úpravě prostorů provozovny. Tímto preventivním dozorem je tedy předcházeno k ukládání případných sankčních opatření, pozastavení výkonu činnosti, okamžitému uzavření provozovny, pozastavení provozu či používání zdroje hluku nebo zdroje vibrací. Navíc tento preventivní dozor může šetřit případné ekonomické náklady spojené s odstraněním nevyhovující stavby nebo části stavby. Prevence je významná složka v preventivním dozoru, jak pro hygienickou službu, tak i pro fyzické a právnické subjekty

⁵⁶ VELIKOVSKÝ, M., ŘEPOVÁ, M. *Metody dozoru*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. 2007, s. 14,15

požadující vydání stanoviska. Hygienická služba tak nepřímo přebírá záruku na případné nedostatky, které by se mohly objevit při kolaudačním řízení uvádění stavby do provozu.

V této práci se zaměřím na konkrétní Krajskou hygienickou stanici Olomouckého kraje na které hodlám konkretizovat vliv preventivního dozoru. KHS Olomouckého kraje má kromě svého sídla ještě čtyři územní pracoviště, které jsou organizačně členěny na pět odborných oborů specializovaných svou činností, tak jak je popsáno v kapitole 3 této práce. Správní obvod KHS Olomouckého kraje tvoří pracoviště Olomouc, Přerov, Prostějov, Šumperk a Jeseník. Každé toto pracoviště zastupuje orgán ochrany veřejného zdraví ve své územní příslušnosti a odbornosti. Na základě statistických přehledů bylo v roce 2009 podáno 6332 žádostí o vydání stanoviska. Z tohoto počtu bylo vydáno 6191 souhlasných stanovisek a u 141 žádostí bylo vydáno nesouhlasné stanovisko. K vydaným vyhovujícím stanoviskům musím uvést, že u 1542 předložených žádostí, což činí cca 25 %, bylo nutné požádat žadatele o odstranění drobných nedostatků upřesňující žádost, nepřesnou technickou dokumentaci a jiné přílohy. V roce 2010 bylo podáno 6114 žádostí o vydání stanoviska, z toho bylo vydáno 5976 souhlasných stanovisek a u 138 žádostí bylo vydáno nesouhlasné stanovisko. I v tomto roce bylo vyzváno 1427 žadatelů o upřesnění údajů v předkládané dokumentaci. V roce 2011 bylo podáno 5530 žádostí o stanovisko, z tohoto požadavku bylo kladně vyhověno 5440 žádostem. U 90 žádostí bylo vydáno nesouhlasné stanovisko. U 1365 podání byli nuceni žadatelé upravit své žádosti, popřípadě provést drobné změny v projektech.

Tabulky s přehledem preventivního dozoru u jednotlivých oborů za období roku 2009-2011

Tabulka č.1

rok 2009					
obor	vráceno k doplnění	souhlasné		nesouhlasné	celkem vydáno
		bez podmínek	s podmínkami		
hygiena obecná a komunální	780	2671	1212	79	3962
epidemiologie	4	54	12	0	66
hygiena práce	623	1047	414	62	1523
hygiena výživy a PBU	102	335	142	0	477
hygiena dětí a mladistvých	33	206	98	0	304
Celkem	1542	4313	1878	141	6332

Zdroj: Výkaz ÚZIS H (MZ) 2-01 za rok 2009 zpracovaný KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci

Tabulka č. 2

rok 2010					
obor	vráceno k doplnění	souhlasné		nesouhlasné	celkem vydáno
		bez podmínek	s podmínkami		
hygiena obecná a komunální	797	2516	1028	71	3615
epidemiologie	8	64	25	4	93
hygiena práce	438	1027	567	59	1653
hygiena výživy a PBU	152	351	121	4	476
hygiena dětí a mladistvých	32	200	77	0	277
Celkem	1427	4158	1818	138	6114

Zdroj: Výkaz ÚZIS H (MZ) 2-01 za rok 2010 zpracovaný KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci

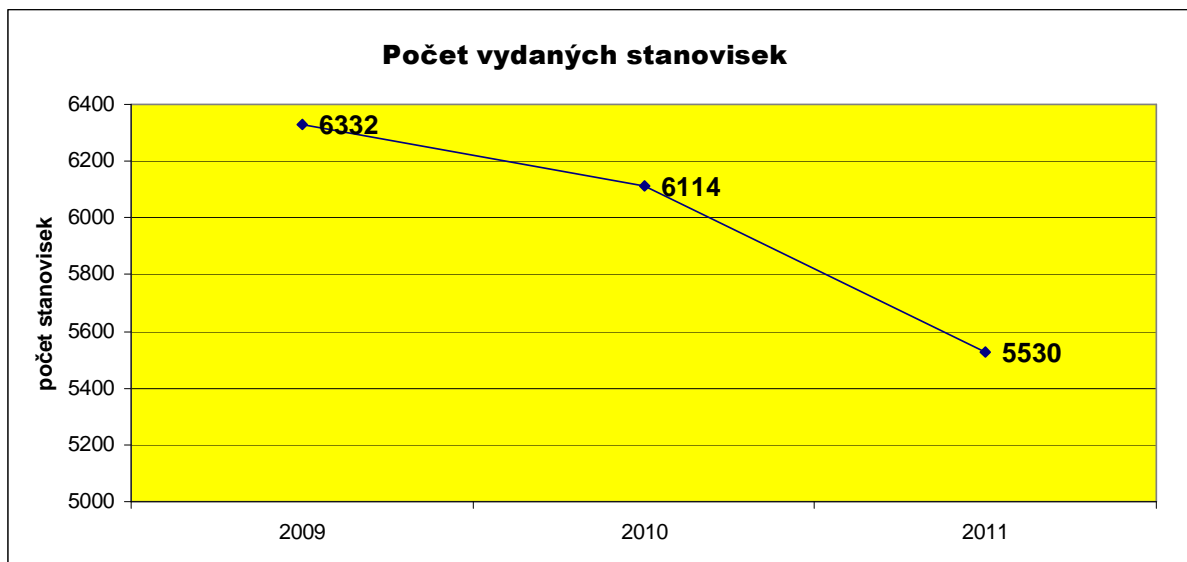
Tabulka č. 3

rok 2011					
obor	vráceno k doplnění	souhlasné		nesouhlasné	celkem vydáno
		bez podmínek	s podmínkami		
hygiena obecná a komunální	732	2153	803	55	3011
epidemiologie	11	79	42	0	121
hygiena práce	512	1125	569	32	1726
hygiena výživy a PBU	80	296	143	3	442
hygiena dětí a mladistvých	30	152	78	0	230
Celkem	1365	3805	1635	90	5530

Zdroj: Výkaz ÚZIS H (MZ) 2-01 za rok 2009 zpracovaný KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci

Z uvedených tabulek č. 1-3 se dá posoudit které obory se nejvíce podílejí na preventivním dozoru.

Graf. č. 1

Zdroj: Výkaz ÚZIS H (MZ) 2-01 za rok 2009 - 2011 zpracovaný KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci

Další důležitou oblastí v hygienické službě je schvalování provozních řádů. Jedná se o oblast péče o tělo, služeb, ubytoven a státních či nestátních zdravotnických zařízení. Schvalování provozních řádů se provádí formou rozhodnutí ve správním řízení na žádost provozovatelů. Při schvalování provozních řádů dochází k ovlivňování žadatelů při jejich podnikání v oblasti osobní a provozní hygieny, čistoty provozovny, dezinfekčních a dezinfekčních přípravků, uskladňování prádla, likvidace odpadků, likvidace použitého zdravotnického materiálu. Jedná se o součást čištění a běžných technologických a pracovních postupů směřující k předcházení vzniku infekčních onemocnění. Schválené a vyvěšené provozní řády jsou předmětem kontroly v přímém výkonu státního zdravotního dozoru, což je jiná kapitola této práce.

5.2 Státní zdravotní dozor

Úkoly kontrolního pracovníka orgánu ochrany veřejného zdraví mohou plnit jen zaměstnanci s odbornou způsobilostí. Tuto způsobilost mají lékaři, zdravotničtí pracovníci a jiní odborní pracovníci s odbornou způsobilostí k výkonu zdravotnického povolání.⁵⁷

Státní zdravotní dozor jako složka výchovná a současně represivní má své zákonité postupy upravené zákonem o státní kontrole a zákonem č. 258/2000 Sb. Základním zjišťovacím dokumentem je protokol o kontrolním zjištění.

Obecný zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole opravňuje ústřední a místní orgány státní správy, orgány územní samosprávy k výkonu státní kontroly pokud vykonávají státní správu v rozsahu stanoveném zvláštními zákony. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví má zakotveno v ustanovení § 88 až § 90 oprávnění a také povinnosti zaměstnanců hygienické služby k provádění státního zdravotního dozoru. Svým způsobem se jedná o speciální zmocnění vůči obecnému zákonu o státní kontrole.

Zaměstnanci orgánu ochrany veřejného zdraví mohou předložením služebního průkazu započat státní zdravotní dozor, oproti zákona o státní kontrole, který vyžaduje o záměru provedení kontroly informovat v dostatečné předstihu kontrolovaný subjekt. Zákon o ochraně veřejného zdraví oproti zákonu o státní kontrole umožňuje zahájit výkon státního zdravotního dozoru pokud je přítomna osoba, která zabezpečuje a vykonává příslušnou náplň předmětu činnosti provozovny. Kontrolní orgán má oprávnění požadovat od kontrované osoby k ověření její totožnosti osobní doklad a to buď občanský průkaz nebo pas.

O prováděné kontrole se sepisuje protokol o kontrolním zjištění (příloha č. 2). V protokole se vyznačí místo a čas provedené kontroly, poznamená se kontrolní orgán a jméno kontrolního pracovníka. Identifikuje se kontrolovaná osoba zda jde o osobu fyzickou, osobu fyzickou podnikající nebo osobu právnickou s uvedením konkrétního jména kontrolovaného, IČ a adresy k doručování. Předmětem kontroly je dodržování právních předpisů vztahujících se k určité podnikatelské činnosti. Po zjištění a zadokumentování předepsaných náležitostí protokolu o státní kontrole následuje kontrolní fyzické zjišťování skutečného stavu v prostorách provozovny. Jedná se o nejdůležitější část kontroly. K této kontrole náleží měření teplot uskladněných potravin, teplot výdeje stravy, kontrola doby trvanlivosti potravin a pokrmů, odebírání vzorků, předmětů které přicházejí do styku

⁵⁷ Zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

s potravinami, výrobků pro děti do 3 let věku, hraček, kosmetických prostředků, vody, měření hluku a vibrací, kontroly osobní a provozní hygieny. Rovněž se kontrolní pracovník zaměřuje na předložení patřičných písemných dokladů, faktur, záznamů, smluv apod. Veškerá zjištění, počty odebraných vzorků, pořízených fotografií a předložených dokladů se poznamenají do protokolu a učiní se závěr kontroly. V případě zjištěného porušení povinností při provozované činnosti kontrolní pracovník vše poznamená v závěru sepisovaného protokolu s uvedeným názvem zákona a podzákoné právní normy, která byla porušena. Protokol se podepisuje jak stranou kontrolovanou tak kontrolující s možností kontrolovaného se k protokolu vyjádřit. Nezbytným krokem je poučení o možnosti podat námitky. V případech, kde se v průběhu státního zdravotního dozoru provádí odebírání vzorků, měření hluku a vibrací ve venkovních či vnitřním prostředí se protokol přerušuje, a až po vyhodnocení výsledků se protokol ukončí. Protokol, který prokazuje porušení povinností uložené zákonem je podkladem a zároveň i jediným důkazem k uložení pokuty či sankce.⁵⁸

5.2.1 Druhy sankčních opatření hygienické služby

Sankční opatření užívané hygienickou službou lze rozdělit do tří skupin. Sankce projednávané podle přestupkového zákona, sankce dle zákona č. 258/2000 Sb., a sankce dle dalších zákonů.

5.2.1.1 Sankce projednávané podle přestupkového zákona

Hygienická služba často využívá možnost ukládání sankcí v **blokovém řízení** za přestupky na úseku zdravotnictví.⁵⁹ V blokovém řízení lze projednat přestupek za předpokladu, jestliže jsou splněny podmínky stanovené v § 84 odst. 1 a 4 přestupkového zákona.

- a) přestupek je spolehlivě zjištěn,
- b) nestačí domluva,
- c) obviněný z přestupku je ochoten zaplatit pokutu,
- d) nejedná se o přestupek, který se projednává na návrh.

Ukládání sankcí v blokovém řízení je hygienickou službou hojně využíváno u přestupků spáchaných fyzickou osobou, nebo fyzickou osobou zaměstnance u zaměstnavatele, zejména

⁵⁸ Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁹ § 29 odst.1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

za porušení osobních povinností fyzických osob (chybí zdravotní průkaz, nečistý oděv nepoužívání osobních ochranných pomůcek atd.).

Proti uložení pokuty v blokovém řízení se dle § 84 odst. 2 nelze odvolat. To znamená, že uložení pokuty se věc považuje za pravomocně ukončenou a představuje překážku *res iudicata*.⁶⁰

V případech, že z nějakého důvodu nemůže pachatel přestupku zaplatit pokutu na místě, je mu vydán ***blok na pokutu na místě nezaplacenou*** a zároveň je poučen o způsobu zaplacení pokuty. Převzetí bloku musí být přestupcem písemně potvrzeno na zadní straně útržku bloku.⁶¹

Dalším možným používaným způsobem řešení je podle přestupkového zákona **příkazní řízení**, což je písemná forma uložení pokuty. Příkazní řízení je forma zjednodušeného řízení. Příkazní řízení lze zavést jen v případě, že budou splněny podmínky taxativně uvedené v § 87 přestupkového zákona:

- není pochybnosti o tom, že obviněný z přestupku se přestupku dopustil a věc nebyla vyřízena v blokovém řízení,
- obviněný není zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo není jeho způsobilost k právním úkonům omezena,
- nejedná se o přestupek, který lze projednat jen na návrh,
- nemá být rozhodnuto o náhradě škody,
- nejedná se o přestupek spáchaný mladistvým.⁶²

Pokud jsou splněny tyto podmínky, lze přistoupit k vydání písemného příkazu. Příkaz musí formálně obsahovat všechny náležitosti jako rozhodnutí vydané o přestupku v nezkráceném řízení.

Formou příkazního řízení lze uložit napomenutí nebo pokutu až do výše 4000 Kč.⁶³ Proti příkazu lze podat do 15 dnů od doručení odpor. Podáním odporu ve stanovené lhůtě se příkaz ruší a je pokračováno v prvoinstančním řízení, jehož ukončení je vydání rozhodnutí o přestupku. V tomto dalším řízení nelze uložit jiný druh sankce, s výjimkou napomenutí, nebo vyšší výměru sankce, než byly uvedeny ve zrušeném příkazu. Příkaz, proti kterému

⁶⁰ ČERNÝ, J., HORZINKOVÁ, E., KUČEROVÁ, H. *Přestupkové řízení*, Praha: Linde, 2005, s.133.

⁶¹ ČERNÝ, J., HORZINKOVÁ, E., KUČEROVÁ, H. *Přestupkové řízení*, Praha: Linde, 2005, s.135.

⁶² § 19 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

⁶³ § 13 odst. 2, § 87 odst. 1 a 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

nebyl v řádné lhůtě podán odpor se stává pravomocným rozhodnutím a uplynutím lhůty určené k zaplacení je vykonatelný.⁶⁴

Přestupky se projednávají z úřední povinnosti, výjimku tvoří pouze přestupky na návrh. Podkladem pro zahájení řízení o přestupku je oznámení státního orgánu, orgánu policie nebo obce, na základě oznámení právnické osoby nebo občana o přestupku, poznatek z vlastní činnosti nebo postoupením věci orgánem činným v trestním řízení.⁶⁵

Občan je obviněn z přestupku prvním procesním úkonem učiněným vůči němu správním orgánem. Zásady presumpce neviny se však každý považuje za nevinného až do doby kdy je jeho vina vyslovena pravomocným rozhodnutím. Obviněný z přestupku se má právo vyjádřit ke skutečnostem obviňujícím ho z viny na přestupku, ke zjištěným důkazům, má právo navrhnout důkazy na svou obhajobu a podávat opravné prostředky v řízení prvního i druhého stupně. Obviněný nesmí být donucován k výpovědi ani uznání viny. Dále může obviněný namítat podjatost úřední osoby vyřizující jeho přestupek, jakmile se o ní dozví. Může se vyjadřovat k výpovědím svědků, ke způsobu zjištění důkazů, k pravosti a hodnověrnosti předložených listin, a k jejich úplnosti. Odepřením těchto práv obviněnému se považuje za důvod zrušení prvoinstančního rozhodnutí odvolacím orgánem nebo v rámci přezkoumání rozhodnutí soudem.⁶⁶

Pro projednání přestupku je stanovena zákonná lhůta jednoho roku, kdy běh lhůty začíná dnem spáchání skutku majícího znaky přestupku, nebo jde-li o jednání pokračující nebo trvající dnem ukončení protiprávního jednání. Nejpozději dnem uplynutí této lhůty musí být projednávaný přestupek ukončen, tzn. Rozhodnutí o přestupku musí nabýt právní moci.⁶⁷

Nejmírnější sankcí je napomenutí. Napomenutí jako sankce se pachateli přestupku ukládá správním aktem, tj. vydáním rozhodnutí o přestupku popřípadě vydáním příkazu. Nelze tedy tento druh sankce chybně považovat za institut ústní domluvy. Proti uložení napomenutí lze podat řádný opravný prostředek – odvolání nebo odpor.⁶⁸

Pokuta je sankcí, která se použije v případech, kdy by napomenutí nevedlo k nápravě. Z právního hlediska je třeba při rozhodování o výši pokuty přihlídnout k závažnosti přestupku, ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům, k okolnostem jeho spáchání, k míře

⁶⁴ § 87 odst. 4 a 5 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁵ § 67 odst. 1,2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁶ SKOUPILOVÁ, J. *Sankce na úseku orgánu ochrany veřejného zdraví*: bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta pedagogická, Ústav pedagogiky a sociálních studií, 2010. Vedoucí diplomové práce JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D., s. 16-17

⁶⁷ SKOUPILOVÁ, J. *Sankce na úseku orgánu ochrany veřejného zdraví*: bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta pedagogická, Ústav pedagogiky a sociálních studií, 2010. Vedoucí diplomové práce JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D., s. 17

⁶⁸ ČERNÝ, J., HORZINKOVÁ, E., KUČEROVÁ, H. *Přestupkové řízení*, Praha: Linde, 2005, s.149.

zavinění, k pohnutkám a osobě pachatele. Horní výše pokuty je stanovena v § 29 odst. 2 přestupkového zákona. Za přestupky na úseku zdravotnictví, které jsou v pravomoci hygienické služby lze podle odstavce 1 písm. a) až j) a písmena n) uložit pokutu až do výše 10 000 Kč. Za přestupek podle písmena o) lze uložit pokutu až do výše 50 000 Kč. Při stanovení výše pokuty je však nutné přihlídnout k platebním možnostem pachatele a myslet na skutečnost, že uložení sankce chceme ovlivnit pachatele v tom smyslu, aby se v budoucnu podobného přestupku nedopouštěl.⁶⁹

Jiný správní delikt je jednání, jehož znaky jsou určeny zákonem. Za správní delikt správní orgán ukládá sankci. Pod tento pojem lze zařadit zejména správní delikty právnických osob a osob tzv. podnikajících podle zvláštních právních předpisů. Správní delikty se vztahují zejména na jednání právnických osob, jež by v případě fyzických osob naplňovaly znaky přestupku. Existují však i tzv. jiné správní delikty fyzických osob.

5.2.1.2 Sankce projednávané podle zákona č. 258/2000 Sb.

Za porušení nebo nesplnění povinností stanovených zákonem č. 258/2000 Sb., zvláštními právními předpisy nebo na jejich základě vydanými rozhodnutími či opatřeními, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství, může orgán ochrany veřejného zdraví uložit pokutu.⁷⁰

Při zjištění porušení zákona lze uložit pokutu formou *příkazu na místě*.⁷¹ Příkaz na místě lze vydat za splnění zákonem stanovených podmínek:

- ✓ na místě je přítomen účastník řízení, kterému má být příkazem uložena povinnost,
- ✓ plně uzná důvody k vydání příkazu.

V případě splnění těchto podmínek se považuje stav věci za prokázaný. Příkazem na místě lze uložit pokutu s horní hranicí 10 000 Kč, nebo stanovit povinnost k nepeněžitému plnění, které může účastník uskutečnit na místě.⁷² Odůvodnění příkazu lze nahradit vlastnoručním podepsaným prohlášením účastníka, kde prohlašuje, že s uložení povinnosti souhlasí. Účastník musí být předem prokazatelně poučen, že podepsáním prohlášení a vzdání se práva na odvolání se stává příkaz pravomocným a vykonatelným rozhodnutím.⁷³

⁶⁹ SKOUPILOVÁ, J. *Sankce na úseku orgánu ochrany veřejného zdraví*: bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta pedagogická, Ústav pedagogiky a sociálních studií, 2010. Vedoucí diplomové práce JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D., s. 17

⁷⁰ § 92 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb.

⁷¹ § 150 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen SR)

⁷² VEDRAL, J., *Správní řád – komentář*, Praha : BOVA POLYGON, 2006, s. 846.

⁷³ § 150 odst. 5 SR

Další formou správního řízení je **příkazní řízení**. Příkazní řízení je rozhodnutí ve věci, ve kterém se rozhoduje pouze o předmětu řízení, a nelze v něm rozhodnout o procesních právech a povinnostech. Výsledkem tohoto řízení je vydání **příkazu**. Vydaný příkaz může být prvním úkonem v řízení.⁷⁴ Pokud bych toto měla aplikovat na praxi, pak lze příkaz vydat již při výkonu státního zdravotního dozoru na základě pořízeného kontrolního protokolu, dle zvláštního zákona, správním orgánem věcně a místně příslušným ke správnímu řízení navazujícímu na kontrolní zjištění.⁷⁵ Pro zaměstnance hygienické služby je zvláštním právním předpisem dle správního řádu zákon č. 258/2000 Sb., a zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 258/2000 Sb., má ve vztahu k zákonu o státní kontrole aplikační přednost, jelikož se jedná o zvláštní právní předpis. Pro vydání příkazu na základě jediného podkladu, kterým je kontrolní protokol je nutné dodržení níže uvedených podmínek:

- kontrolní protokol je pořízen zaměstnancem, který je oprávněnou úřední osobou;⁷⁶
- kontrolovaný se seznámil s obsahem protokolu nebo byl k seznámení se s obsahem protokolu vyzván;
- byly vyřízeny námitky proti obsahu protokolu;
- nejsou žádné pochybnosti o obsahu protokolu.⁷⁷

Proti příkazu lze podat ve lhůtě 8 dnů řádný opravný prostředek, kterým je odpor. Odpor může podat jen ten, komu je v něm uložena povinnost. Podáním odporu je příkaz zrušen a je pokračováno ve správním řízení. Zpět vzetí odporu je zákonem vyloučeno. Dnem doručení odporu správnímu orgánu, který příkaz vydal, začíná běžet lhůta pro vydání rozhodnutí. Příkaz, který nebyl napaden podaným odporem se stává pravomocným a vykonatelným rozhodnutím.⁷⁸

V případech zjištění nesplnění nebo porušení zákonem stanovených povinností nebo v případech podáním odporu proti příkazu zahájí správní orgán správní řízení z moci úřední. Lhůta pro zahájení řízení o uložení pokuty je stanovena do 1 roku ode dne, kdy se správní orgán o nesplnění nebo porušení dozvěděl, nejdéle ale do 3 let, kdy k porušení nebo k nesplnění povinnosti došlo.⁷⁹ K zahájení správního řízení z moci úřední dochází dnem, kdy

⁷⁴ VEDRAL, J., *Správní řád – komentář*, Praha : BOVA POLYGON, 2006, s. 841.

⁷⁵ § 150 odst. 2 SŘ

⁷⁶ viz § 15 odst. 2 SŘ

⁷⁷ § 150 odst. 2 SŘ

⁷⁸ VEDRAL, J., *Správní řád – komentář*, Praha : BOVA POLYGON, 2006, s. 844 - 845.

⁷⁹ § 93 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb.

tuto skutečnost správní orgán oznámí účastníkovi řízení. V hygienické službě na rozdíl od jiných správních orgánů se jedná vždy o jednoho účastníka řízení.⁸⁰ Oznámení o zahájení řízení lze provést písemným doručením oznámení nebo ústním vyhlášením. Náležitosti oznámení jsou: označení správního orgánu, jméno, příjmení, funkce nebo služební číslo, předmět řízení, podpis oprávněné úřední osoby.⁸¹ Oznámení o zahájení řízení lze spojit s jiným správním úkonem.

V průběhu řízení je třeba dodržovat všechna práva účastníka řízení. V průběhu řízení mohou účastníci a jejich zástupci nahlížet do spisu, a to i v případech rozhodnutí po nabytí právní moci.⁸² Zároveň mají právo činit si výpisy a požadovat kopie spisu nebo jeho části.⁸³

Podklady pro vydání rozhodnutí dle správního řádu opatřuje správní orgán. Jedná se zejména o: důkazy; podklady od orgánů veřejné moci; podklady od jiných správních orgánů; návrhy účastníka; skutečnosti známé správnímu orgánu; skutečnosti obecně známé. K objasnění některých skutečností, primárně k uplatnění práv účastníka, může správní orgán nařídit ústní jednání.⁸⁴ O ústním jednání se sepisuje protokol.⁸⁵ Podklady a důkazy správní orgán vyhodnocuje dle své úvahy, zároveň však přihlíží k tomu, co uvedl účastník řízení, včetně toho, co vyšlo v řízení najevo.⁸⁶

„Při rozhodování o uložení pokuty a její výši orgán ochrany veřejného zdraví přihlíží zejména k závažnosti, způsobu, době trvání a následkům protiprávního jednání. V případě, kdy došlo k nápravě bezprostředně poté, kdy bylo zjištěno porušení povinnosti, orgánu ochrany veřejného zdraví byla poskytnuta účinná součinnost, nedošlo k poškození zdraví fyzických osob ani vzniku nebo hrozbě epidemie, může orgán ochrany veřejného zdraví od uložení pokuty upustit.“⁸⁷ Pokud je od uložení pokuty upuštěno, je účastník řízení povinen zaplatit paušální částku nákladů správního řízení, kterou stanovuje § 79 odst. 5 správního řádu společně s vyhláškou ministerstva vnitra,⁸⁸ za porušení právní povinnosti.

Opakovaným porušením téže povinnosti do 3 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o uložení pokuty, může správní orgán uložit pokutu až do výše desetinásobku stanovených

⁸⁰ § 94 odst. 2,3 zákona č. 258/2000 Sb.

⁸¹ § 46 SŘ

⁸² § 38 odst. 1 SŘ

⁸³ § 38 odst. 4 SŘ

⁸⁴ § 49 SŘ

⁸⁵ § 18 SŘ

⁸⁶ § 50 SŘ

⁸⁷ § 93 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb.

⁸⁸ § 6 odst. 1 vyhlášky č. 520/2005 Sb., o rozsahu hotových výdajů a ušlého výdělku, které správní orgán hradí jiným osobám, a o výši paušální částky nákladů řízení

částek.⁸⁹ Pokuty ukládá a vybírá orgán ochrany veřejného zdraví, nezaplacené pokuty pak vymáhá celní úřad.⁹⁰

Proti rozhodnutí o uložení pokuty lze podat odvolání.⁹¹

5.2.1.3 Sankce projednáváné podle jiných zákonů

Oprávnění k ukládání sankcí podle jiných zákonů má orgán ochrany veřejného zdraví zákonné zmocnění ve speciálních zákonech, které upravují povinnosti kontrolovaného subjektu speciálně od zákona č. 258/2000Sb., jako je úsek ochrany spotřebitele, úsek ochrany proti kouření, na úseku potravinářských výrobků, na úseku chemických látek popřípadě na úseku zákoníku práce. Ukládané sankce podle jiných zákonů nejsou v hygienické službě tak často používány.

Zákon číslo 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Hygienická služba vykonává státní zdravotní dozor nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem pro poskytování stravovacích služeb a ke zjištění příčin poškození nebo ohrožení zdraví a zamezení šíření infekčních onemocnění nebo jiného poškození zdraví z potravin. Krajské hygienické stanice projednávají správní delikty v prvním stupni jde-li o správní delikty podle § 17 odst. 1 písm. a) až c), f) až m), § 17 odst. 2, § 17a odst. 1 písm. b) až r), § 17b odst. 1, § 17c odst. 1, § 17d odst. 1.⁹²

Zákon číslo 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Krajské hygienické stanice provádějí dozor nad dodržováním povinností stanovených v § 3 písm. b), § 4 až 5a, § 9, § 10 odst. 1 a 3, § 14a a 17, tohoto zákona pokud jde o prodej výrobků a poskytování služeb, které jsou upraveny v zákoně č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Dohlíží na poctivost prodeje výrobků a poskytování služeb, zejména na prodej výrobků a poskytované služby v předepsané nebo schválené jakosti, nekalé obchodní praktiky,

⁸⁹ Výše částek stanovena v § 92 odst. 2,3 zákona č. 258/2000 Sb.

⁹⁰ § 93 odst. 3,4 zákona č. 258/2000 Sb.

⁹¹ § 81 a následující SŘ

⁹² SKOUPILOVÁ, J. *Sankce na úseku orgánu ochrany veřejného zdraví*: bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta pedagogická, Ústav pedagogiky a sociálních studií, 2010. Vedoucí diplomové práce JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D., s. 21

klamavé obchodní praktiky, agresivní obchodní praktiky a informační povinnosti značení výrobků nebo charakteru poskytovaných služeb.⁹³

Zákon číslo 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Krajská hygienická stanice dle § 28 tohoto zákona kontroluje:

- zda jsou dodavateli látek, směsí nebo předmětů dodržována ustanovení tohoto zákona, právních předpisů vydaných k jeho provedení, přímo použitelných předpisů EU a rozhodnutí správních orgánů dle tohoto zákona, z hlediska ochrany zdraví,
- dodržování ustanovení tohoto zákona, dodržování právních předpisů vydaných k jeho provedení a přímo použitelných předpisů Evropské unie a rozhodnutí správních úřadů vydaná podle tohoto zákona, pokud upravují obsah látek v předmětech určených pro styk s potravinami, hračkách, kosmetických prostředcích, výrobcích pro děti ve věku do 3 let a ve výrobcích určených k přímému styku s pitnou, teplou nebo surovou vodou při jejich jímání, odběru, dopravě, úpravě, rozvodu, shromažďování, měření dodávky a dalších obdobných účelech.

Porušení povinností podle tohoto zákona, právních předpisů vydaných k jeho provedení, přímo použitelných předpisů Evropské unie a rozhodnutí správních orgánů podle tohoto zákona vede k uložení pokuty.⁹⁴

Zákon číslo 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 24 odst. 1 písm. f) tohoto zákona vykonává hygienická služba dodržování povinností stanovených tímto zákonem, jde-li o stravovací služby. Správní delikt je spáchán tím že provozovatel poruší zákaz týkající se prodeje tabákových výrobků nebo tabákových potřeb, prodej a podávání alkoholického nápoje stanovený tímto zákonem nebo obecně závaznou vyhláškou obce, umožní kouření na místech, na nichž je kouření tímto zákonem zakázáno, nebo poruší jinou povinnost stanovenou tímto zákonem.⁹⁵

⁹³ SKOUPILOVÁ, J. *Sankce na úseku orgánu ochrany veřejného zdraví*: bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta pedagogická, Ústav pedagogiky a sociálních studií, 2010. Vedoucí diplomové práce JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D., s. 22

⁹⁴ § 28 zákona č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁵ SKOUPILOVÁ, J. *Sankce na úseku orgánu ochrany veřejného zdraví*: bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta pedagogická, Ústav pedagogiky a sociálních studií, 2010. Vedoucí diplomové práce JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D., s. 21

5.3 Výsledky státního zdravotního dozoru

V této kapitole se zaměřím na výkon státního zdravotního dozoru konkrétní KHS a to Krajské hygienické stanice Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci. Tato hygienická stanice vychází stejně jako ostatní hygienické stanice v ČR z ročního plánu kontrol, tedy pravidelných kontrol a dále provádí níže uvedené cíleně zaměřené nepravidelné kontroly:

- kontroly v rámci SZD,
- cílené specifické plánované kontroly v rámci kraje,
- opakované kontroly zaměřené k odstranění závad zjištěné předešlou kontrolou,
- cílené kontroly na základě podnětů a stížností od občanů,
- cílené kontroly v souvislosti s podezřením na výskyt elementárních onemocnění,
- cílené kontroly na základě „Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva“ (RASFF) řízené z EU,
- kontroly z úkolů hlavního hygienika ČR,
- ostatní kontroly.

Všechny pravidelné a nepravidelné kontroly se započítávají do celkového součtu provedených kontrol.

Tabulka počtu provedených kontrol jednotlivými obory KHS Olomouckého kraje za období roku 2009 – 2011

Tabulka č. 4

obor	2009			2010			2011		
	celkem kontrol	uloženo sankcí	následná kontrola	celkem kontrol	uloženo sankcí	následná kontrola	celkem kontrol	uloženo sankcí	následná kontrola
hygiena obecná a komunální	1670	55	36	1611	39	25	1625	44	21
epidemiologie	1102	36	37	797	21	18	755	12	14
hygiena práce	1928	34	9	1497	39	4	1385	26	6
hygiena výživy a PBU	1827	606	148	1683	576	86	1268	475	29
hygiena dětí a mladistvých	1156	79	21	968	66	33	908	52	11
Celkem	7683	810	251	6556	741	166	5941	609	81

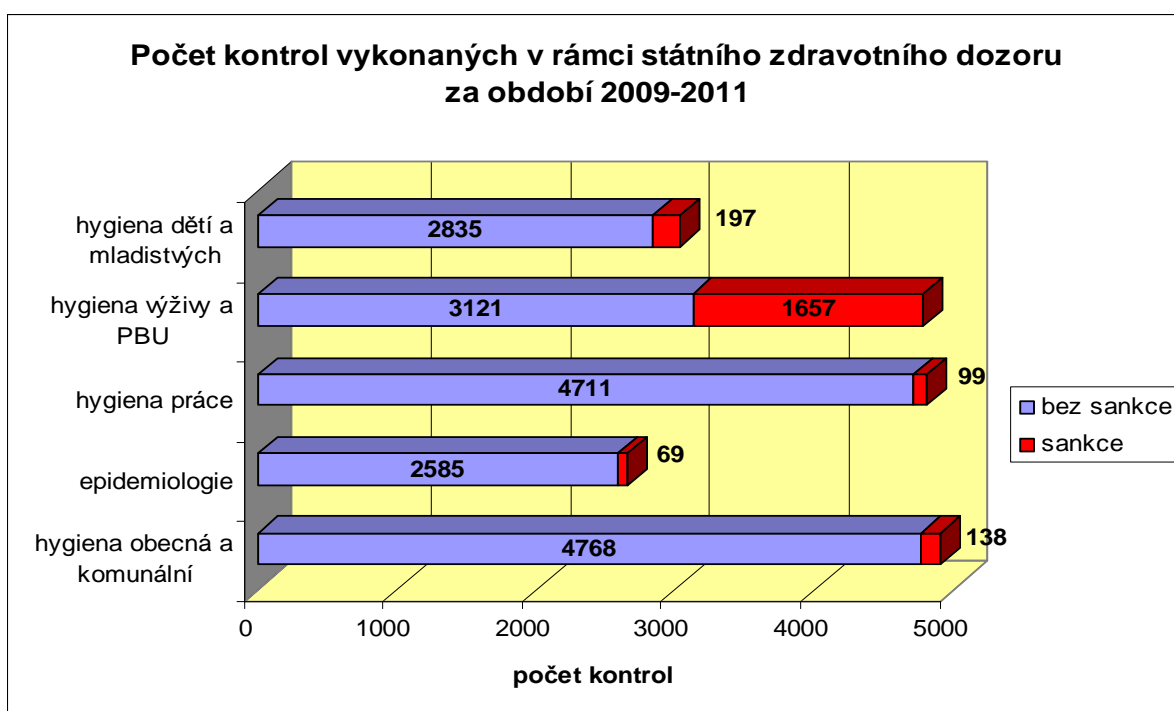
Zdroj: Výkaz ÚZIS H (MZ) 2-01 za rok 2009 - 2011 zpracovaný KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci a vnitřní statistické výkazy KHS Olomouckého kraje

Tabulka č. 4 ukazuje přehled všech kontrol, zahrnující plánované kontroly vyhlášené ročním plánem a neplánované kontroly vycházející zejména z podnětů od občanů. V tabulce je dále uveden celkový počet provedených kontrol dle jednotlivých oborů, počet sankcí uložených na základě kontroly a počet následných kontrol vedoucích ke zjištění, zda došlo k nápravnému opatření.

Níže uvedený graf č.2 znázorňuje poměr kontrol vykonaných bez uložení sankce a počet kontrol, na jejichž základě byla sankce uložena.

Graf počtu provedených kontrol za období roku 2009 – 2011

Graf. č. 2

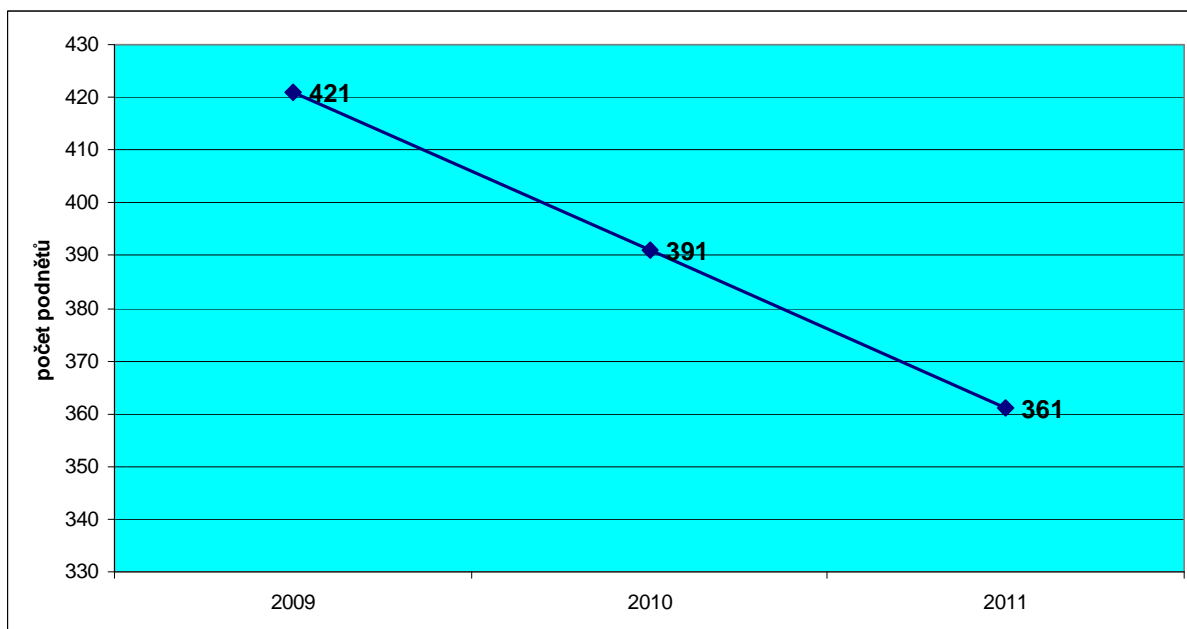
Zdroj: Výkaz ÚZIS H (MZ) 2-01 za rok 2009 - 2011 zpracovaný KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci

V grafu č. 3 je znázorněn vývoj počtu podaných podnětů za období 2009-2011. Množství kontrol na základě podnětů nelze ovlivnit. Odvíjí se od přijímání podnětů z řad občanů. Tito se během svého osobního i pracovního života setkávají zejména z různými

negativními jevy při práci u svého zaměstnavatele, při návštěvě u lékaře ve zdravotnických zařízeních, při poskytování služeb péče o tělo, ubytování, při návštěvě v restauraci, kadeřníka, výskytu nežádoucího hluku apod. Počet podnětů u KHS Olomouckého kraje za roky 2009 až 2011 ukazuje mírně sestupnou tendenci. V níže uvedeném grafu je vidět mírná sestupná tendence v počtu přijatých podnětů. Naskytá se úvaha, že se stav v dodržování právních předpisů zlepšuje. Je to ale spíše zavádějící tvrzení a tento pokles by si zasloužil větší analýzu. Pokles přijatých podnětů mezi rokem 2009 a 2011 je 14 %.

Graf počtu podnětů za sledované období roku 2009 – 2011

Graf. č. 3

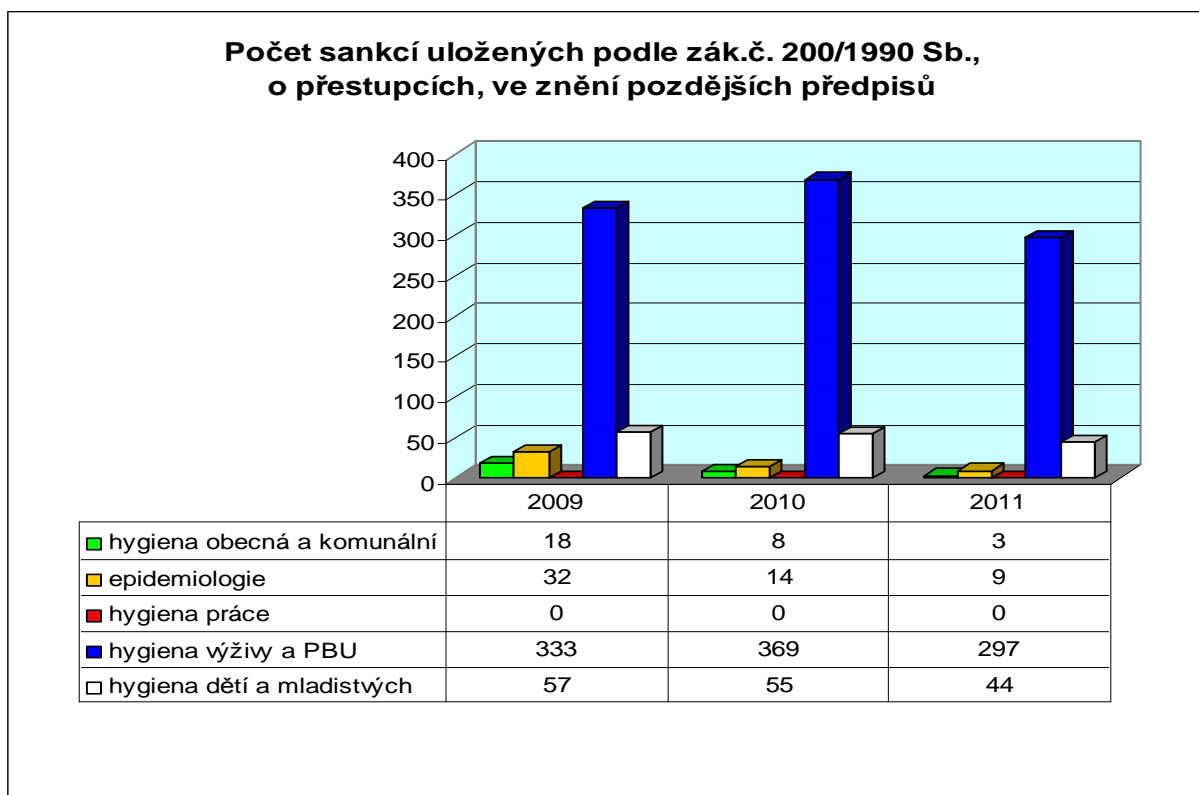
Zdroj: Výkaz ÚZIS H (MZ) 2-01 za rok 2009 - 2011 zpracovaný KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci

5.3.1 Počet uložených sankcí dle zákona o přestupcích

Při státním zdravotním dozoru kontrolní pracovníci ukládají sankce za přestupky na úseku zdravotnictví podle § 29 zákona č. 200/1990 Sb. Nejčastěji se jedná o pokuty v blokovém řízení.

**Přehled počtu uložených pokut podle přestupkového zákona
za období roků 2009 - 2011**

Graf. č. 4

Zdroj: Výkaz ÚZIS H (MZ) 2-01 za rok 2009 - 2011 zpracovaný KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci

Tabulka počtu uložených pokut podle přestupkového zákona za období roků 2009 – 2011 ukazuje, že po tři roky nejvíc pokuty ukládá hygiena výživy a předmětů běžného užívání. Počet výrazně převyšuje jiné obory KHS Olomouckého kraje. Hygiena výživy a předmětů běžného užívání kontroluje oblast veřejného stravování, stánkového prodeje pokrmů, zmrzliny, zákusků a všude tam, kde se potraviny zpracovávají a výsledkem je pokrm přímo nabízený ke konzumaci zákazníkem. Je to oblast, ve které mají provozovatelé a samotní zaměstnanci slabé znalosti v oblasti osobní a provozní hygieny. Hygiena výživy je navíc oblastí velmi sledovanou občany a tento obor provádí velké množství kontrol na základě podnětů na nehygienickou výrobu pokrmů, na závadné pokrmy apod.

5.3.2 Počet uložených sankcí podle zákona č. 258/2000 Sb.

Při ukládání pokut na základě § 92 zákona č. 258/2000 Sb. je velmi často využíváno formy písemného příkazního řízení na místě zjištění. Již méně je využíván institut správního řízení o rozhodnutí věci vydáním písemného rozhodnutí.

Tabulka počtu sankcí podle zákona č. 258/2000 Sb., za období roků 2009 - 2011

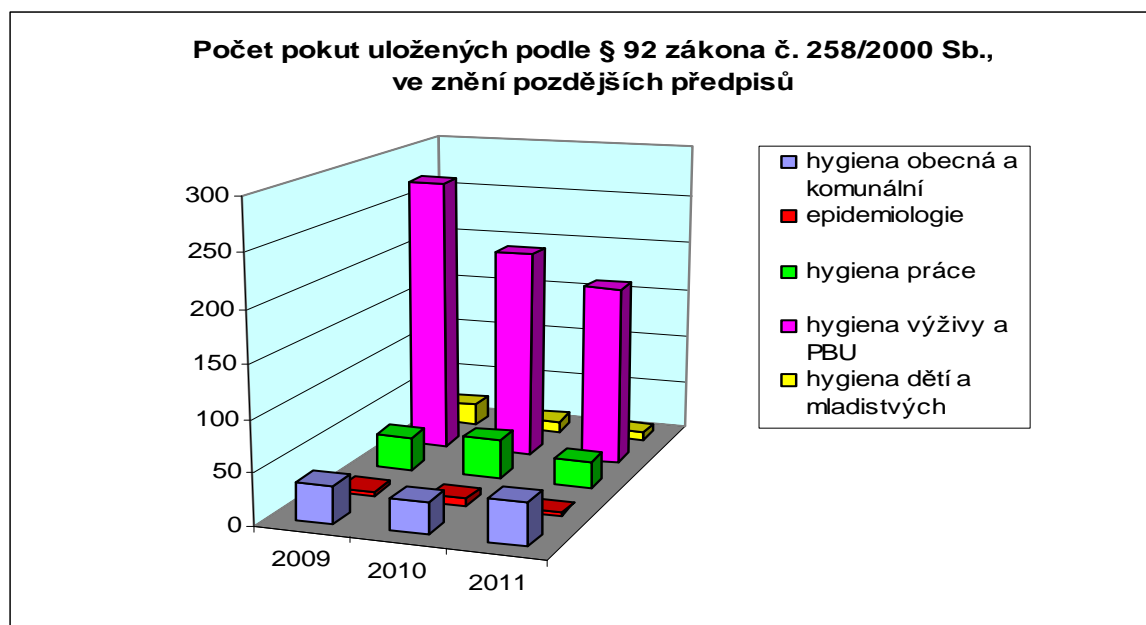
Tabulka č. 5

počet sankcí dle zákona 258/2000 Sb.			
	2009	2010	2011
hygiena obecná a komunální	37	31	41
epidemiologie	4	7	3
hygiena práce	33	39	27
hygiena výživy a PBU	273	207	178
hygiena dětí a mladistvých	22	11	8
celkem	369	295	257

Zdroj: Výkaz ÚZIS H (MZ) 2-01 za rok 2009 - 2011 zpracovaný KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci

Grafické znázornění přehledu uložených pokut u KHS Olomouckého kraje za období 2009-2011

Graf č. 5

Zdroj: Výkaz ÚZIS H (MZ) 2-01 za rok 2009 - 2011 zpracovaný KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci

Tabulka a grafické znázornění přehledu uložených pokut u KHS Olomouckého kraje za období 2009-2011 ukazuje, že je zde podobné odlišení jako u přestupků v počtu uložených pokut podle zákona č. 258/2000 Sb., odborem hygieny výživy od ostatních oborů. Důvodem proč je nejvíc uložených sankcí na úseku veřejného stravování jsem popsala výše. Příčinou nejvíce ukládaných pokut je v první řadě nedostatečná znalost hygienických předpisů zaměstnanců a provozovatelů stravovacích zařízení (často nevyučených) dále jejich počet, kdy každý provozovatel má snahu ušetřit počet zaměstnanců a kumulovat různé druhy činnosti na jednoho zaměstnance. Tím se nestíhají kvalitně zvládnout všechny procesy v přípravě jídel, pokrmů, obsluhy a provozní hygieny na pracovišti. Z tabulky a grafického přehledu je patrné, že během sledovaného období dochází každým rokem k poklesu uložených sankcí. Možným vysvětlením je probíhající ekonomická krize a krach velkého množství provozoven a také to, že počty zaměstnanců u orgány ochrany veřejného zdraví za tři roky poklesly a nelze dodržet četnost kontrol dle kontrolního plánu.

Další možné zákony zakotvující sankční opatření, které může hygienická služba využívat se používají méně často a proto nejsou předmětem tabulek vykazující počet uložených pokut za porušování právních předpisů v daném období roků na úseku jednotlivých odborů KHS Olomouckého kraje.

6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V kapitole č. 5 této práce jsem vyhodnotila počty ukládaných sankcí jednotlivých oborů. Z grafů vyplývá, že jednoznačně největší podíl na ukládaných sankcích za Krajskou hygienickou stanicí Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci ve sledovaném období 2009-2011 má hygiena výživy a předmětů běžného užívání. Je to obor laické veřejnosti nejbližší, se kterým se setkáváme každodenně v různých typech stravování. Vybrala jsem si tedy tento obor pro mé výzkumné šetření.

6.1 Cíl šetření

Cílem mého šetření je pomocí kvalitativního výzkumu dokázat, že hygienická služba zejména svou činností v rámci státního zdravotního dozoru kontrolované subjekty, tedy provozovatele vychovává. „Kvalitativně orientované výzkumy vycházejí z *„fenomenologie, která zdůrazňuje jednání lidí, a tudíž kvalitativně orientované výzkumy připouštějí více realit“*.⁹⁶ Kvalitativní výzkum je ovlivněn přístupem badatele a je ho vhodné doplnit o výzkum kvantitativní. V této kapitole se již kvantitativnímu výzkumu věnovat nebudu, jelikož všechny sběr dat je uveden a vyhodnocen v tabulkách a grafech kapitoly č. 5 této práce.

K dosažení zkoumaného cíle bylo využito těchto metod kvalitativního výzkumu:

- analýza dokumentů
- rozhovor

6.2 Stanovení hypotéz

Předpokládám že:

H1: Kontrolovaný subjekt závady zjištěné státním zdravotním dozorem odstraní a při příští kontrole se tyto závady již nevyskytují.

H2: Kontrolovaný subjekt se ze svých pochybení poučí.

⁹⁶ CHRÁSKA, M. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. Olomouc: Nakladatelství Univerzity Palackého, 200, s. 41

6.3 Výzkumný soubor

Pro svůj výzkum jsem si vybrala náhodným výběrem deset provozoven různých stravovacích zařízení dozorovaných KHS Olomouckého kraje, oborem hygieny výživy a předmětů běžného užívání, ve kterých byla v posledních třech letech alespoň jedenkrát ročně prováděna kontrola. Nutno podotknout, že pokud se zaměřuji na výchovu, jednalo se o provozovny, kde byl ve sledovaném období stále stejný provozovatel.

Dále jsem se zúčastnila deseti kontrol na hygieně výživy a předmětů běžného užívání, kdy jsem provozovatelům položila otázku „*Myslíte si, že vás uložení sankce vede k nápravě?*“ Tito provozovatelé nemají žádnou spojitost se sledovaným výzkumným vzorkem deseti provozoven.

6.4 Provedené šetření

V této kapitole uvedu data zjištěná šetřením. Šetření č. 1 je okódováno dle přílohy protokolu o kontrolním zjištění (příloha č.2).

6.4.1 Šetření č. 1

Provozovna č. 1

Charakteristika provozovny: provozovna stravovacích služeb bez výroby pokrmů

Zjištěné závady:

2009

- V 02 Osobní hygiena personálu
- V 03 Provozní hygiena
- V 06 Stavebně technický stav
- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti
- V 13 Uvádění pokrmů do oběhu

2010

Bez závad

2011

Bez závad

Provozovna č. 2

Charakteristika provozovny: vyvařující zařízení

Zjištěné závady:

2009

- V 02 Osobní hygiena personálu
- V 03 Provozní hygiena
- V 06 Stavebně technický stav
- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti
- V 16 Vytvoření a zavedení kontrolních postupů (HACCP)

2010

- V 02 Osobní hygiena personálu
- V 03 Provozní hygiena
- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti

2011

- V 03 Provozní hygiena
- V 06 Stavebně technický stav
- V 07 Skladovací podmínky potravin

Provozovna č. 3

Charakteristika provozovny: stravovací zařízení s přípravou pokrmů

Zjištěné závady:

2009

- V 03 Provozní hygiena
- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti

2010

Bez závad

2011

- V 06 Stavebně technický stav

Provozovna č. 4

Charakteristika provozovny: stravovací zařízení s přípravou pokrmů

Zjištěné závady:

2009

Bez závad

2010

- V 02 Osobní hygiena personálu
- V 03 Provozní hygiena
- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti

2011

- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti
- V 16 Vytvoření a zavedení kontrolních postupů (HACCP)
- V 37 Dodržování postupů HACCP

Provozovna č. 5

Charakteristika provozovny: stravovací zařízení s přípravou pokrmů

Zjištěné závady:

2009

Bez závad

2010

- V 03 Provozní hygiena
- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti
- V 37 Dodržování postupů HACCP

2011

- V 03 Provozní hygiena
- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti

Provozovna č. 6

Charakteristika provozovny: stravovací zařízení s přípravou pokrmů

Zjištěné závady:

2009

- V 02 Osobní hygiena personálu

- V 03 Provozní hygiena
- V 06 Stavebně technický stav
- V 07 Skladovací podmínky potravin

2010

- V 02 Osobní hygiena personálu
- V 03 Provozní hygiena
- V 06 Stavebně technický stav
- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti

2011

- V 02 Osobní hygiena personálu
- V 03 Provozní hygiena
- V 06 Stavebně technický stav
- V 07 Skladovací podmínky potravin

Provozovna č. 7

Charakteristika provozovny: stravovací zařízení s přípravou pokrmů

Zjištěné závady:

2009

bez závad

2010

- V 03 Provozní hygiena
- V 07 Skladovací podmínky potravin

2011

- V 03 Provozní hygiena
- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti

Provozovna č. 8

Charakteristika provozovny: stravovací zařízení s přípravou pokrmů

Zjištěné závady:

2009

Bez závad

2010

- V 03 Provozní hygiena
- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti

2011

- V 02 Osobní hygiena personálu

Provozovna č. 9

Charakteristika provozovny: stravovací zařízení s přípravou pokrmů

Zjištěné závady:

2009

- V 02 Osobní hygiena personálu
- V 03 Provozní hygiena
- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti

2010

- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti

2011

- V 03 Provozní hygiena
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti

Provozovna č. 10

Charakteristika provozovny: stravovací zařízení s přípravou pokrmů

Zjištěné závady:

2009

Bez závad

2010

- V 03 Provozní hygiena
- V 07 Skladovací podmínky potravin
- V 08 Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti

2011

Bez závad

6.4.2 Šetření č. 2

V průběhu kontroly vykonané KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci, jsem položila deseti provozovatelům stejnou otázku „**Myslíte si, že vás uložení sankce vede k nápravě**“? Z důvodu ochrany osobních údajů neuvádím jména provozovatel a označuji je pořadovými čísly.

Provozovatel 1

„Mně teda sankce vůbec nepomáhá, spíše kdyby jste mi poradili co dělám špatně a já bych to do příště odstranil. Snažím se mít všechno v pořádku, ale některé věci prostě nevím“.

Provozovatel 2

„No každopádně se z toho poučím, člověk si pak dá pozor aby měl všechno tak jak má být. Peníze se dají použít na lepší věci než platit pokuty a to si pak člověk hlídá aby měl všechno správně“.

Provozovatel 3

„No to teda nevím, ale že dostanu pokutu, to mě fakt netěší“.

Provozovatel 4

„Snažím se mít všechno jak má být aby jste mi žádnou pokutu nedali, no ale pokud ji dostanu, tak mi nezbude nic jiného než jí zaplatit. No a samozřejmě si pamatuji, že jsem ji dostal“.

Provozovatel 5

„Já jsem zatím žádnou pokutu nedostala, ale myslím si, že většinu lidí to aspoň na chvíli napraví“.

Provozovatel 6

„Já za tu závadu stejně nemůžu a s kuchařem si to vyřídím“.

Provozovatel 7

„No jasně že jo“.

Provozovatel 8

„Já vám teda řeknu, že když se objevíte ve dveřích tak se fakt bojím co mi najdete a nejraději jsem, když už mám tu kontrolu za sebou a bez pokuty. A když mi něco najdete, tak se samozřejmě do příště polepším“.

Provozovatel 9

„Nevím, asi každý provozovatel se bojí kontrol, je jich čím dál víc. Každý si kontroluje to své a těžko se dá mít všechno v pořádku. Snažíme se jak to jde, ale někdy může dojít i na tu pokutu. To se nedá nic dělat a samozřejmě nás to netěší“.

Provozovatel 10

„No to určitě ano, předpisy se musí dodržovat, a tak to prostě je. Ale pokuty asi nemá rád nikdo, stejně jako v dopravě a v jiných oblastech“.

6.5 Vyhodnocení hypotéz

H1: Kontrolovaný subjekt závady zjištěné státním zdravotním dozorem odstraní a při příští kontrole se tyto závady již nevyskytují.

Provozovatel č. 1

V roce 2010 se vyskytují závady, které však byly v roce 2010 a 2011 odstraněny. Lze tedy jednoznačně konstatovat, že závady byly odstraněny.

Provozovatel č. 2

V roce 2010 se vyskytují stejné závady jaké již byly zjištěny v roce v roce 2009. Některé závady již byly odstraněny. V roce 2011 se opět vyskytují závady charakteru z let 2009 a 2010. U tohoto provozovatele se v průběhu tří let opakují stále stejné závady. Závady nebyly odstraněny.

Provozovatel č. 3

Kontrolou v roce 2010 bylo zjištěno odstranění závad zjištěných v roce 2009. V roce 2011 byl zjištěna závada, která se při minulých kontrolách nevyskytovala. Lze tedy říci, že u tohoto provozovatele závady byly odstraněny.

Provozovatel č. 4

V roce 2009 byla provozovna bez závad, avšak v roce 2010 byly zjištěny závady, které se opakovaly i v roce 2011. Přestože tento provozovatel měl v roce 2009 vše v pořádku, ve dvou dalších letech se opakovaly závady stejného typu. Lze konstatovat, že závady nebyly odstraněny.

Provozovatel č. 5

V roce 2009 byla provozovna bez závad, avšak v roce 2010 byly zjištěny závady, které se opakovaly i v roce 2011. Stejně jako u předchozího provozovatele zde závady nebyly odstraněny.

Provozovatel č. 6

V roce 2009 byly zjištěny závady, které se opakovaly v roce 2010 i v roce 2011. U tohoto provozovatele jsou opakovaně zjišťovány stejné závady a tudíž závady nebyly odstraněny.

Provozovatel č. 7

V roce 2009 byla provozovna bez závad, avšak v roce 2010 byly zjištěny závady, které se opakovaly i v roce 2011. Tento provozovatel měl v roce 2009 vše v pořádku, avšak v dalších dvou letech se vyskytují stejné závad. Konstatuji, že závady nebyly odstraněny.

Provozovatel č. 8

Tento provozovatel měl provozovnu v roce 2009 bez zjištěných nedostatků. V roce 2010 a 2011 byly zjištěny závady. Jelikož se jedná o závady odlišného typu tak lze konstatovat, že závady byly odstraněny.

Provozovatel č. 9

U tohoto provozovatele byl ve všech třech letech zjištěny závady. Jednalo se o závady různého typu, ale jedna závada se opakovala ve všech kontrolách. Konstatuji, že tedy závady nebyly odstraněny.

Provozovatel č. 10

V roce 2009 byla provozovna bez závad, v roce 2010 byly zjištěny závady, které však byly v roce 2011 všechny odstraněny a provozovna byla opět bez závad. U tohoto provozovatele d závady byly odstraněny.

U čtyř provozovatelů byl zjištěno, že při kontrole v následujícím roce byly zjištěné závady z roku předcházejícího odstraněny. U šesti provozovatelů se dva nebo tři roky vyskytovaly stále stejné závady.

H2 : Kontrolovaný subjekt se ze svých pochybení poučí.

Tabulka č. 6

<i>provozovatel</i>	<i>napraví se</i>	<i>nenapraví se</i>	<i>neví</i>
1		✓	
2	✓		
3			✓
4	✓		
5	✓		
6		✓	
7	✓		
8	✓		
9			✓
10	✓		
<i>celkem</i>	<i>6</i>	<i>2</i>	<i>2</i>

Zdroj: vlastní výzkum

Odpovědí na položenou otázku jsem došla k závěru, že šest provozovatelů si myslí, že ho zjištěné nedostatky vedou k nápravě, dva provozovatelé jsou názoru, že je to nenapraví a dva se nevyjádřili.

Závěr

H1: Kontrolovaný subjekt závady zjištěné státním zdravotním dozorem odstraní a při příští kontrole se tyto závady již nevyskytují. H1 musím tedy odmítnout a konstatovat, že kontrolovaný subjekt závady zjištěné státním zdravotním dozorem neodstraní a při příští kontrole se tyto závady opět vyskytují.

H2 : Kontrolovaný subjekt se ze svých pochybení poučí. Tato hypotéza byla potvrzena.

7 ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se snažila poukázat na to, jak je obtížná práce v hygienické službě z hlediska výchovy kontrolovaných subjektů. V teoretické části jsem provedla přehled sankcí dle jednotlivých oborů, z čehož je jednoznačně patrné, že největší podíl na ukládání sankcí má obor hygieny výživy a předmětů běžného užívání. Na velký počet ukládaných sankcí v oblasti hygieny výživy a předmětů běžného užívání mají dle mého názoru dopad tyto zásadní faktory, je to oblast veřejností nejvíce sledována a mnoho kontrol je prováděno na základě podnětů od občanů, nízká úroveň vzdělání těchto provozovatelů, časté střídání provozovatelů zapříčiněné ekonomickou situací, nepřehledná legislativa. Na rozdíl od jiných oborů jsou zde prakticky provozovatelé s nižší úrovní vzdělání, provozovatelé minoritních komunit pracující v oblasti stravování, a je to obor, kde se často mění provozovatelé. Ostatní obory dozorují například oblast zdravotnictví, školství, kde je vysokoškolské vzdělání pro vykonání této profese podmínkou a je zde předpoklad dobré znalosti právních předpisů. Obory hygieny práce a hygieny obecné a komunální dozírají nad oblastí, kterou nelze jednoznačně charakterizovat vyšším vzděláním, i když z velkého procenta se jedná o větší firmy se zastoupením vzdělaných zaměstnanců v této oblasti, ale lze také konstatovat, že v této oblasti je jednoznačná legislativa. Na oboru hygieny výživy a předmětů běžného užívání došlo uvedením účinnosti Nařízení Evropské parlamentu a rady ES o hygieně potravin č. 852/2004 k zobecnění právní normy, ve které se lze těžko zorientovat. Sami odborní pracovníci museli projít školením a výkladem, jak si tuto normu vykládat a jak podle ní provádět dozor, aby byla sjednocená dozorová činnost v rámci ČR. Fyzické osoby vykonávající činnosti epidemiologicky závažné musí mít znalosti nutné k ochraně veřejného zdraví. To znamená, že provozovatelé a všichni zaměstnanci mají mít dle legislativy znalost v oblasti tzv. hygienického minima, tedy znalost základních předpisů, avšak v legislativě není uvedeno, jakým způsobem tyto znalosti získat. V praxi se většinou provozovatel zúčastní školení, své zaměstnance si sám následně proškolí, a provede o tom zápis. V tomto směru by byla vhodná úprava legislativy a stanovení povinnosti proškolení v certifikovaném kurzu s vydaným osvědčením o proškolení.

Dalším důvodem častých závad je špatná ekonomická situace. Rozmach provozoven nabízejících stravování je v posledních letech obrovský a ne každá se může užit. Projevuje se to např. na nákupem levnějších potravin bez dokladů o původu, používáním potravin s prošlým datem použitelnosti nebo minimální trvanlivosti, zamrazováním nespotřebovaných pokrmů, nebo nedostatečnou údržbou stavebně technického stavu atd.

V praktické části jsem se věnovala analýzou dokumentů problému výchovy hygienické služby a otázkám, zda závady zjištěné při kontrole jsou při další kontrole odstraněny a dále, zda se provozovatelé snaží se svých pochybení poučit. Záměrně jsem zvolila nezpochybnitelnou metodu zjištění na základě dokumentů a v druhé metodě subjektivní názor kontrolovaných provozovatelů.

Z výsledků jasně plyne, že i při opakované kontrole se vyskytují stejné závady, kdežto subjektivní vyjádření provozovatelů ukázalo, že se snaží poučit ze zjištěných nedostatků a napravit je.

Své zjištění zdůvodňuji tím, že v době kontroly, kdy byla provozovatelům pokládána otázka je většina ve stresu, a snaží se odpovědět tak, jak se to od nich očekává. Ne každý si dovolí před kontrolou sdělit svůj názor. Spíše se přikláním ke zjištění z analýzy dokumentů, že i opakovaná kontrola nevede k nápravě, což u zkoumaného oboru hygieny výživy a předmětů běžného užívání dokazuje velmi mírný pokles ukládaných sankcí.

Výchova stejně jako u dětí je u různých kontrolovaných osob velmi individuální a závisí na mnoha okolnostech. Např. některé větší provozovny (hotely), chápou udělení sankce jako ztrátu prestiže a okamžitě provedou všechna nápravná opatření, kdežto jiný provozovatel, v dobré finanční situaci dá přednost pokutě před nápravou. Někteří provozovatelé chápou kontrolu jako nutné zlo a vnímají ji pouze negativně, jiní ji vnímají spíše pozitivně jako možnost dozvědět se, co dělají špatně a poučit se.

Nelze však všechno svádět jen na kontrolované subjekty. Ve výchově hygienickou službou stojí před sebou dvě strany: kontrolní pracovník a kontrolovaná osoba. Záleží také na postoji kontrolního pracovníka, jak přistupuje ke kontrole. Jak jsem uvedla ve své práci, hygienická služba již nemá konzultační povinnost, avšak při zjištění závad kontrolou se jistě nabízí, poukázat na to co je v rozporu se zákonem, vysvětlit konkrétní situaci a zároveň poradit jak pochybení napravit. Ne každý zaměstnanec však takto postupuje. I zde platí, že i úředníci jsou individuální osobnosti s různým přístupem.

SEZNAM POUŽÍVANÝCH ZKRATEK

Sb.	Sbírka zákonů České republiky
ČR	Česká republika
SŘ	zákon 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
KHS	krajská hygienická stanice
např.	například
atd.	a tak dále
násl.	následující
tzv.	takzvaně
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky
EU	Evropská unie

POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY

- BAIERL, P. *Vybrané kapitoly z obchodního a živnostenského práva*. Praha : Armex Publishing s.r.o., 2006, 112 s. ISBN 80-86795-29-2.
- ČERNÝ, J., HORZINKOVÁ, E., KUČEROVÁ, H. *Přestupkové řízení*, Praha: Linde, 2006, 686 s. ISBN 80-7201-623-7.
- DVOŘÁK, T., *Nadace a nadační fondy*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2007, 87 s. ISBN 978-80-7357-292-1.
- GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., URBANOVSKÁ, E., *Obecná pedagogika I*. Dotisk. Olomouc: Nakladatelství HANEX, 2002. 231 s. ISBN 80-85783-20-7.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1.vyd. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-7178-303-X.
- HODAŇOVÁ, L., SRB, V., MAREŠ, J. *Nové veřejné zdraví v podmínkách udržitelného rozvoje*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 1999, 62 s. ISBN 80-7184-769-0.
- CHRÁSKA, M. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. Olomouc : Nakladatelství Univerzity Palackého, 2006, 168 s. ISBN 80-244-1367-1.
- KLANG, M, *Malá encyklopedie latiny v právu*. 4.doplněné vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2004, 173 s. ISBN 80-7201-456-0.
- KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 8.vydání. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, a.s., 2010, 829 s. ISBN 978-8-7235-446-7.
- MADAR, Z. aj. *Slovník českého práva*. Praha : Linde Praha a.s., 1995, 1390 s. ISBN 80-85647-62-1.
- MONTAU, R. *Gewalt im biographischen Kontext*. Gießen: Psychosozial-Verlag, 1996. ISBN 978-3-930096-83-1.
- PODSTATOVÁ, H. *Základy epidemiologie a hygieny*. Praha : Galén, 2009, 158 s. ISBN 978-80-7262-597-0.

PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci*. 1.vyd. Praha: TRITON, s.r.o., 2004, 172 s. ISBN 80-7254-593-0.

SKOUPILOVÁ, J. *Sankce na úseku orgánu ochrany veřejného zdraví*. Olomouc: Bakalářská práce. Univerzita Palackého, Fakulta pedagogická, Ústav pedagogiky a sociálních studií, 2010. 32 s. Vedoucí diplomové práce JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.

VEDRAL, J., *Správní řád – komentář*, Praha : BOVA POLYGON, 2006, 1042 s. ISBN 80-7273-134-3.

VELIKOVSKÝ, M., ŘEPOVÁ, M. *Metody dozoru*. 1.vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. 2007, 93 s. ISBN 978-80-7040-943-5

VOKURKA, M., HUGO, J.aj. *Velký lékařský slovník*. Praha : Maxdorf s.r.o., 2003, 966 s. ISBN 80-85912-97-X.

ZORKOVÁ, J. *Jednání s problematickými typy osob*. Orlová: 1.vyd. Obchodní akademie, Orlová, p.o., 2007, 79 s. ISBN 978-80-87113-77-6.

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Správní dozor [online]. c2012 [citováno 18. 03. 2012]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Spr%C3%A1vn%C3%AD_dozor&oldid=8015595>.

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Hygiena [online]. c2011 [citováno 18. 03. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Hygiena&oldid=7803664>>.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a znávaní způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon 77/1997 S., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 520/2005 Sb., o rozsahu hotových výdajů a ušlého výdělku, které správní orgán hradí jiným osobám, a o výši paušální částky nákladů řízení

Vyhláška č. 473/2008 Sb., o systému epidemiologické bdělosti pro vybrané infekce

Statistické ukazatele zpracovány dle výkazů ÚZIS H (MZ) 2-01 za rok 2009, 2010, 2011

SEZNAM PŘÍLOH

1. vzor stanoviska
2. vzor protokolu o kontrolním zjištění

KRAJSKÁ HYGIENICKÁ STANICE OLOMOUCKÉHO KRAJE SE SÍDLEM V OLOMOUCI

Wolkerova 6, 779 11 Olomouc, tel. 585 719 111, e-mail: podatelna@khsolc.cz, ID: 7zyai4b

V dne

Č.j. :
Sp. značka :
Vyřizuje :
Č.j. odesílatele :

Adresát

Závazné stanovisko k umístění stavby nebo zařízení (ke změně využití území, ke změně stavby a změně vlivu stavby na využití území, k ochrannému pásmu, k ohlášení stavby, ke stavebnímu povolení, k oznámení stavby, k oznámení o užívání stavby, ke kolaudačnímu souhlasu, ke změně v užívání stavby, ohlášení odstranění)

Na základě žádosti doručené Krajské hygienické stanici Olomouckého kraje (*územní pracoviště*), dále jen KHS, dne č.j., o vydání závazného stanoviska k projektové dokumentaci... (*konkrétní fáze územního nebo stavebního řízení*), předložené (*kým*) na základě plné moci ze dne...č.j....., posoudila KHS, věcně a místně příslušná podle § 82 odst. 1, 2 písm. i) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jako dotčený správní úřad ve smyslu § 77 a § 94 odst. 1 tohoto zákona, v souladu s § 4 odst. 2 písm. a) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, předloženou projektovou dokumentaci (dále jen PD).....

Po zhodnocení souladu předložené PD dotýkající se zájmů chráněných orgánem ochrany veřejného zdraví, s požadavky stanovenými zákonem č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 258/2000 Sb.) a (*prováděcím předpisem*), vydává KHS dle § 4 odst. 2 písm. a) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), toto

z á v a z n é s t a n o v i s k o :

S PD, orgán ochrany veřejného zdraví

s o u h l a s í .

V souladu s § 77 zákona č. 258/2000 Sb. se souhlas váže na splnění těchto podmínek:

Str. č. k č.j.: ze dne

Odůvodnění:

Předložená PD řeší

Podmínky uvedené v tomto stanovisku jsou stanoveny za účelem zajištění plnění požadavků a jsou stanoveny na základě.....

Při vydání tohoto stanoviska vycházel orgán ochrany veřejného zdraví z podkladů, kterými jsou následující dokumenty:

podpisová doložka
(podle Podpisového řádu)

hranaté razítko

Rozdělovník:

1. adresát – projektová dokumentace
2. KHS - spis

KRAJSKÁ HYGIENICKÁ STANICE OLOMOUCKÉHO KRAJE SE SÍDLEM V OLOMOUCI

Wolkerova 6, 779 11 Olomouc, tel. 585 719 111, e-mail: podatelna@khsolc.cz, ID: 7zyai4b

PROTOKOL o kontrolním zjištění č.j.:.....

Podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 ze dne 29. dubna 2004 o úředních kontrolách za účelem ověřování dodržování právních předpisů o krmivech a potravinách a ustanovení o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat, na základě ustanovení § 88 odst.2 zák.č. 258/2000Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a v souladu se zák.č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů, je vykonán státní zdravotní dozor:

I. Místo a čas provedení kontroly

Kontrola započata dne:.....v.....hod.

V místě (provozovna –adresa):.....

II. Kontrolní orgán – Krajská hygienická stanice Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci

Jméno a příjmení vedoucího pracovníka kontroly:.....

Služební průkaz č.:.....

Jméno a příjmení pracovníka:.....

Služební průkaz č.:.....

Jméno a příjmení osoby přizvané k účasti.....

Pověření č.j.:.....ze dne :.....

Jméno a příjmení osoby přizvané k účasti.....

Pověření č.j.:.....ze dne :.....

III. Kontrolovaná osoba (právnícká - PO, podnikající fyzická - FO)

Obchodní firma:.....

Jméno, příjmení, event. dodatek (u FO):.....

Statutární orgán (u PO):.....

Místo podnikání, adresa trval. pobytu (u FO):.....

Sídlo (u PO):.....

Předmět podnikání:.....

IČ:.....

Adresa pro doručování:.....

IV. Osoby zúčastněné na kontrole

(jméno, příjmení, datum narození, místo pobytu, funkce, popř. telef. kontakt)

FO, která je podnikatelem:.....

Spolupracující rodinný příslušník:.....

Zaměstnanec FO, která je podnikatelem:.....

Zaměstnanec PO:.....

Člen statutárního orgánu PO:.....

Osoba zabezpečující činnost:.....

V. Předmět a účel kontroly

(Vzorky odebrány: ano ne

(protokol o odběru vzorků je přílohou tohoto protokolu)

VI. Kontrolní zjištění

VII. Označení dokladů

doklady poskytnuté k nahlédnutí:

doklady, které jsou přílohou tohoto protokolu:

VIII. Požadavky kontrolního orgánu na podání písemné zprávy podle § 11 písm. f) zákona č. 552/1991 Sb. nebo písemné vysvětlení podle § 88 odst. 3 písm. c) zákona č. 258/2000 Sb.

Podle § 11 písm. f) zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů, předloží kontrolovaná osoba písemnou zprávu o odstranění zjištěných nedostatků, písemné vysvětlení dle § 88 odst. 3 písm. c) zákona č. 258/2000 Sb., a to ve lhůtě do:.....

IX. Poučení kontrolované osoby kontrolním orgánem

V souladu s ustanovením § 88 odst. 4 zákona č. 258/2000 Sb., může fyzická (kontrolovaná) osoba proti protokolu o kontrolním zjištění podat písemné námitky ve lhůtě tří dnů ode dne seznámení se s protokolem, jde-li však o kontrolní zjištění ve věci bezpečnosti výrobků, potravin (včetně pokrmů) a jakosti vod, může fyzická (kontrolovaná) osoba podat námitky pouze přímo do protokolu. O námitkách rozhoduje ředitel KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci. Námitky je nutno uplatnit u orgánu označeného v záhlaví tohoto protokolu.

Podle § 90 zákona č. 258/2000 Sb., za kontrolní vzorky výrobků, s výjimkou vzorků vody, zaplatí orgán ochrany veřejného zdraví částku ve výši ceny, za kterou je kontrolovaná osoba výrobek běžně prodává, nebo za kterou výrobek pořídila tj..... Kč, pokud o náhradu požádá do 6 měsíců ode dne, kdy byla seznámena se skutečností, že výrobek splnil požadavky stanovené právními předpisy, rozhodnutím nebo opatřením orgánu ochrany veřejného zdraví. Částku ve výši ceny však orgán ochrany veřejného zdraví neposkytne, jde-li o výrobek, který nesplňuje požadavky stanovené právními předpisy, rozhodnutím nebo opatřením orgánu ochrany veřejného zdraví.

X. Námitky kontrolované osoby ve věci bezpečnosti výrobků, potravin (včetně pokrmů) a jakosti vod.

XI. Závěr kontroly

XII. Ukončení protokolu a prohlášení kontrolované osoby

Prohlašuji, že jsem byl seznámen(a) s obsahem tohoto protokolu o kontrole a poučen(a) o právu kontrolované osoby podat proti tomuto protokolu námitky ve smyslu bodu IX. Protokolu. Svým podpisem potvrzuji převzetí jednoho výtisku tohoto protokolu.

Protokol obsahuje : stran(y) , včetně příloh, a byl vyhotoven ve stejnopisech

Protokol ukončen a převzat kontrolovanou osobou dnev.....hod

Za kontrolní orgán:

.....
podpis

Příjmení a jméno kontrolovaného:.....

.....
podpis

.....
podpis

Příloha protokolu o kontrolním zjištění ze dne.....

Provozovna (název).....

Adresa provozovny.....

KOD	Předmět dozoru	Kontrolováno		N*
		Bez závad	Závady zjištěny	
V01	Zdravotní průkazy			
V02	Osobní hygiena personálu			
V03	Provozní hygiena			
V04	Zásobování pitnou vodou			
V06	Stavebně technický stav			
V07	Skladovací podmínky potravin			
V08	Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti			
V09	Smyslové vlastnosti potravin			
V10	Doklady o původu potravin			
V11	Manipulace, křížení činností			
V12	Technologický postup			
V13	Uvádění pokrmů do oběhu (značení, teplota výdeje, doba výdeje)			
V14	Výroba zchlazených a zmrazených pokrmů			
V15	Přeprava a rozvoz pokrmů			
V16	Kontrola zavedení kontrolních postupů (HACCP)			
V18	Doklady k sanitaci a DDD			
V20	Manipulace s odpady			
V21	Výskyt hmyzu a hlodavců			
V22	Materiály, PBU			
V23	Kouření personálu v potravinářském provozu			
V24	Podávání pokrmů ze syrového masa a vajec			
V25	Osvědčení o znalosti hub			
V26	Hluk			
V27	Příprava kojenecké strava			
V29	Sběr a distribuce mateřského mléka			
V30	Strava podávaná v rámci léčebného procesu			
V31	Příprava a podávání zmrzliny			
V32	Školení osob činných ve stravovacích službách			
V33	Oznamovací povinnost			
V34	Kontrola zákazu kouření v konzumačním prostoru			
V35	Kontrola zákazu prodeje tabákových výrobků osobám mladších 18 let			
V 36	Kontrola zákazu prodeje alkoholických nápojů osobám mladších 18 let			

N* Nekomrolováno

Podpis kontrolního pracovníka:

Podpis osoby zúčastněné na kontrole: